

Porównanie kwestii początku dopuszczania się wykorzystywania seksualnego dzieci od wieku nastoletniego po dorosłość – czy istnieją unikalne czynniki ryzyka i co to oznacza w kontekście profilaktyki?

Nadine McKillop, Susan Rayment-McHugh, Richard Bojack

*Sexual Violence Research and Prevention Unit, School of Law and Criminology,
University of the Sunshine Coast, Sippy Downs, Australia*

Kontekst: Nie ma żadnych znanych badań, w których dokonano by bezpośredniego porównania czynników związanych z początkiem dopuszczania się wykorzystywania seksualnego dzieci (WSD) w okresie wschodzącej dorosłości z dopuszczaniem się WSD w innych etapach życia.

Cel: W badaniu przeanalizowano wspólne i odmienne czynniki związane z rozpoczęciem dopuszczania się WSD (tj. wiekiem, w którym sprawca dopuścił się pierwszego przestępstwa wykorzystania seksualnego dziecka) w ciągu całego życia, aby wykorzystać wnioski na potrzeby bieżących działań profilaktycznych i odpowiednio je dostosować.

Uczestnicy i środowisko badania: Próba składała się z 354 mężczyzn skazanych za przestępstwa o charakterze seksualnym względem dzieci i przebywających w placówkach dla osób pozbawionych wolności i ośrodkach resocjalizacji.

Metodologia: Wykorzystując deklaracje własne i oficjalne dane, próbę poddano warstwowaniu na trzy grupy wiekowe: okres nastoletni (10–17 lat; n = 214), wschodzącą dorosłość (18–25 lat; n = 39) i późniejszą dorosłość (≥ 26 lat; n = 101). W celu porównania czynników rozwojowych i kontekstowych związanych z dopuszczaniem się WSD przeprowadzono analizę dwuzmiennową. Następnie przeprowadzono wielomianową regresję logistyczną, aby zbadać wyróżniające się czynniki ryzyka dotyczące rozpoczynania WSD w okresie wschodzącej dorosłości w porównaniu z pozostałymi grupami wiekowymi.

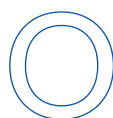
Wyniki: W drodze analizy dwuzmiennej określono podobieństwa i różnice między grupami. W ramach wielomianowej regresji określono kilka czynników odróżniających grupę wschodzącej dorosłości od grup nastoletniej i późniejszej dorosłości. Połączone wyniki wskazują na pewne godne uwagi różnice w grupie wschodzącej dorosłości, w tym nieproporcjonalną liczbę przestępstw popełnionych względem chłopców, względem osób obcych i w miejscach publicznych.

Wnioski: W świetle otrzymanych wniosków omówiono implikacje względem obowiązujących strategii w zakresie profilaktyki i resocjalizacji, szczególnie potrzebę spojrzenia na działania profilaktyczne i interwencje przez pryzmat rozwoju. Otrzymane wnioski dają również podstawy do badań służących dokładniejszemu nakreśleniu ryzyka, które jest wyjątkowe dla początku WSD w okresie wschodzącej dorosłości.

SŁOWA KLUCZOWE:

KRZYWDZENIE DZIECI, WSCHODZĄCA DOROSŁOŚĆ, WIEK POPEŁNIENIA PIERWSZEGO PRZESTĘPSTWA, PROFILAKTYKA, PRZESTĘPSTWO O CHARAKTERZE SEKSUALNYM, ROZWÓJ W CIĄGU CAŁEGO ŻYCIA

Wprowadzenie

biecnie szacowany wskaźnik rozpowszechnienia zakładający przynajmniej jednokrotne wykorzystanie seksualne dziecka (WSD) mieści się w zakresie 18–20% w przypadku dziewczyn i 7–8% – chłopców, a w niektórych krajach afrykańskich wynosi nawet 38% (Pereda i in., 2009; Stoltenborgh i in., 2011; World Health Organisation [WHO], 2014). Ze względu na znane negatywne oddziaływania fizyczne, psychiczne i społeczne (Cashmore i Shackel, 2013; Irish i in., 2010; Paolucci i in., 2010), obciążenia gospodarcze (Letourneau i in., 2018) i wskaźniki ponownej wiktymizacji (Walker i in., 2017) związane z WSD, podczas którego dochodzi do kontaktu fizycznego, istnieje jeszcze większa potrzeba przede wszystkim zapobiegania samemu występowaniu WSD. Aby działania w tym kierunku były skuteczne, zasadnicze znaczenie ma określenie czynników ryzyka związanych z rozpoczęciem dopuszczania się WSD i wykorzystanie wniosków do opracowania skutecznych strategii profilaktyki pierwszo- i drugorzędowej (Wikstrom, 2007) dostosowanej do tego ryzyka.

W badaniach podłużnych i retrospektywnych udokumentowano wyjątkowy rozkład dwumodalny dotyczący rozpoczęcia dopuszczania się WSD, którego wskaźnik

przyjmuje szczytową wartość najpierw w wieku nastoletnim (między 13 a 14 r.ż.), a następnie ponownie w okresie średniej dorosłości (między 32 a 34 r.ż.; Hanson, 2002; Lussier i in., 2015; Smallbone i Wortley, 2001). Chociaż większość sprawców WSD to dorośli mężczyźni (McCloskey i Raphael, 2005; Peter, 2009), ponad jedną trzecią sprawców stanowią nastoletni mężczyźni (Finkelhor i in., 2009). Z niedawnych australijskich statystyk (gdzie prowadzone jest niniejsze badanie) wynika, że na młode osoby (w wieku 10–17 lat) przypada ok. 28% odnotowanych przestępstw seksualnych (Australian Bureau of Statistics, 2018). Rozkład dwumodalny odbiega od przyjętej krzywej wiek–przestępczość dotyczącej ogólnych zachowań przestępczych, zgodnie z którą osoba zaczyna dopuszczać się zachowań przestępczych we wczesnym okresie nastoletnim, szczyt takich zachowań przypada na późne lata nastoletnie, by następnie maleć (Farrington, 1986). Występujący zazwyczaj spadek zachowań przestępczych od późnych lat nastoletnich wiąże się ze wzrostem stopnia dojrzałości emocjonalnej, samokontroli i społecznych obowiązków związanych z dorosłością, gdyż osoby nastoletnie wkraczają wtedy w dorosłość (Caldwell, 2002; Loeber i Farrington, 2014; McCann i Lussier, 2008; McCuish i Lussier, 2018; Parks i Bard, 2006). Chociaż zależność taka może wyjaśniać wzorce zachowań dotyczące ogólnej przestępczości, to jest mniej pomocna w wyjaśnieniu drugiego szczytu w rozpoczynaniu dopuszczania się WSD po zakończeniu wieku nastoletniego.

W istniejących teoriach wyjaśniających kwestię rozpoczęcia WSD podkreśla się liczne czynniki, które się do tego przyczyniają. Z perspektywy badań społecznych niektóre wspólne niekorzystne czynniki w środowisku sprawców WSD (np. narażenie na przemoc i nadużycia w rodzinie, przywiązanie rodzicielskie, niepewne granice w sferze seksualności) mogą wyjaśniać kwestię rozpoczęcia WSD (Burton i Meezan, 2004). Istnieją jednak również dowody świadczące o odmiennych wzorcach i motywacjach zachowań przestępczych w wieku nastoletnim i w okresie dorosłości. W celu wyjaśnienia wielowymiarowości tego zjawiska badacze opisują zazwyczaj WSD za pomocą zintegrowanych teorii łączących czynniki indywidualne, sytuacyjne i społeczno-kulturowe jako główne czynniki wyzwalające sprawstwo WSD (np. Marshall i Barbaree, 1990; Smallbone i in., 2008; Smallbone i Cale, 2015; Ward i Beech, 2006).

Badania empiryczne na temat środowisk sprawców WSD wspierają teorię, zgodnie z którą w kształtowaniu motywacji do zachowań przestępczych i możliwości do popełniania przestępstw biorą udział interakcje między niekorzystnymi czynnikami dotyczącymi poszczególnych osób oraz ryzykiem występującym w ich środowisku społecznym. Na przykład wśród znanych sprawców odnotowano powiązania między negatywnymi doświadczeniami w okresie rozwojowym (np. przemocą fizyczną,

seksualną i psychiczną oraz zaniedbywaniem) a zwiększonym ryzykiem zachowań przestępczych o charakterze seksualnym (np. Levenson i in., 2016; McKillop i in., 2018). Sugeruje to, że takie negatywne doświadczenia okresu rozwojowego mogą wpływać na zwiększenie podatności poszczególnych osób i prawdopodobieństwa, że dopuści się ona w przyszłości przemocy seksualnej.

Niektórzy badacze określili w toku konceptualizacji pojęcie *przestępstwa o charakterze seksualnym popełnianego przez osobę nastoletnią* jako rozszerzenie ich zaangażowania w inne antyspołeczne i przemocowe zachowania w okresie wzmożonej ciekawości związanej z seksualnością oraz intensywniejszego zgłębiania seksualności (Caldwell, 2002; Smallbone i in., 2013; Zimring, 2004), które w sposób naturalny maleją wraz z wejściem w dorosłość. Koncepcja ta wpisuje się we wzorce nastoletniej przestępczości. W badaniach zarówno podłużnych, jak i retrospektywnych wykazano, że przed rozpoczęciem WSD sprawca miał już wcześniej styczność z systemem wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych w związku z przestępstwami o innym charakterze niż seksualny (Smallbone i Wortley, 2001). Stwierdzono w nich ponadto, że w porównaniu ze wskaźnikiem recydywy dotyczącej przestępstw o innym charakterze niż seksualny występuje niski ogólny wskaźnik przestępczości o charakterze seksualnym (5–10%) zgłaszanej w przypadku próby młodzieży po okresie nastoletnim (Caldwell, 2010; Carpentier i Proulx, 2011; Letourneau i in., 2017; Reitzel i Carbonell, 2006; Worling i Curwen, 2000; zob. również McCuish i Lussier, 2018). Jedynie niewielki odsetek młodzieży w dalszym ciągu dopuszcza się przemocy na tle seksualnym w dorosłym życiu (Lussier i Blokland, 2014).

Podniesiono również obawy związane z podwójnym kontaktem z systemem wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych i systemem ochrony dzieci – istnieje większe prawdopodobieństwo, że takie młode osoby, które miały jednocześnie do czynienia z wymiarem sprawiedliwości ds. nieletnich i systemem ochrony dzieci, będą w swoim życiu miały gorsze wyniki związane z życiem społecznym i wymiarem sprawiedliwości (Herz i in., 2010). Istotnie Yang i in. (2017) wykazali, że najgorsze wyniki związane z życiem społecznym i wymiarem sprawiedliwości wiążą się z doświadczeniem przebywania w pieczy zastępczej.

Biorąc pod uwagę czynniki sytuacyjne lub kontekstowe związane z dopuszczaniem się WSD, można stwierdzić, że niektóre z nich, co do których utrzymuje się, że przyczyniają się do zaprzestania ogólnych zachowań przestępczych wraz z wejściem w dorosłość, stanowią w rzeczywistości potencjalne ryzyko rozpoczęcia WSD przez osoby dorosłe. Może to po części tłumaczyć występowanie drugiego szczytu w początku dopuszczania się WSD, o którym mowa w piśmiennictwie. W dorosłym życiu np. zmiana w codziennych czynnościach (np. zostanie [zastępczym]

rodzicem, płatne lub niepłatne zatrudnienie) sprawia, że dana osoba ma częstszą styczność z dziećmi i więcej okazji do dopuszczenia się przemocy seksualnej w miejscach, w których na co dzień ma kontakt z dziećmi (Hanson, 2002). Stwierdzono również, że istotne czynniki stresowe występujące w codziennym życiu (np. związane z małżeństwem, warunkami życia, bezrobociem) i zerwane więzi społeczne sprawiają, że dana osoba zaczyna w dorosłym życiu dopuszczać się WSD (Harris, 2011; Sampson i Laub, 1990; Sapouna, 2015; Zara i Farrington, 2010). Uznaje się, że czynniki te łączą się z innymi osobistymi i społecznymi trudnościami, takimi jak niepewny styl przywiązania, brak bliskości i problemy z regulacją emocji, zwiększając ryzyko dopuszczenia się na tym etapie życia zachowań charakteryzujących się nadużyciem (np. Burk i Burkhart, 2003; Marshall i Marshall, 2010; McKillop i in., 2012; Ward i Beech, 2006).

Chociaż prowadzono osobne badania na kohortach osób dopuszczających się przestępstw służące zrozumieniu ryzyka związanego ze sprawstwem przestępstw o charakterze seksualnym wśród nastolatków (np. Carpentier i in., 2011; Vizard, 2006, 2007, 2013; Vizard i in., 2007; Seto i Lalumiere, 2010) i wśród osób dorosłych (np. Marshall i Marshall, 2010; Smallbone i Wortley, 2001; Ward i Beech, 2006), w niewielu badaniach (np. Lussier i in., 2015; McKillop i in., 2015, 2018; Kaufman i in., 1996; Miranda i Corcoran, 2000) dokonano bezpośredniego porównania tych dwóch kohort. W tych nielicznych badaniach porównujących bezpośrednio początek sprawstwa WSD wśród nastolatków i dorosłych podkreślono pewne różnice. Na przykład w badaniu podłużnym przeprowadzonym przez Lussiera i in. (2015) stwierdzono istnienie licznych czynników ryzyka dotyczących rozpoczęcia WSD w ramach ekologii społecznej poszczególnych osób (np. na poziomie indywidualnym, rodzinnym i sąsiedzkim), które pozwalały lepiej przewidzieć początek zachowań przestępczych w przypadku nastolatków niż w przypadku dorosłych. Świadczy to o wyraźnej potrzebie zbadania, w jakim stopniu ścieżki dopuszczania się WSD są podobne lub różnią się na różnych etapach rozwojowych życia.

W aktualniejszym badaniu McKillop i in. (2018) porównali indywidualne, sytuacyjne i ekologiczne czynniki związane z początkiem sprawstwa WSD w okresie nastoletnim i w dorosłości. Badanie ujawniło istotne podobieństwa między dwiema grupami początku WSD, w tym (a) wysoki poziom krzywdzenia w dzieciństwie oraz to, że (b) większość przypadków takiego zachowania miała miejsce w domu, a także istotne różnice, takie jak to, że (c) częstość występowania u nastolatków pobudzenia seksualnego była 3-krotnie wyższa niż u dorosłych, oraz to, że (d) poziom samotności (7 razy) i depresji (12 razy) u osób dorosłych był znacznie wyższy niż u nastolatków. Chociaż wnioski z badań Lussiera i in. (2015) i McKillop i in. (2015, 2018) dostarczają

wartościowych informacji, które mogą posłużyć jako podstawa opracowania bardziej zróżnicowanych strategii odpowiednio dostosowanych pod względem rozwojowym, aby zniwelować ryzyko kryminogennego oddziaływania i zaspokoić potrzebę zapobiegania WSD w okresie nastoletnim i w dorosłości, wciąż konieczne jest zbadanie początku sprawstwa WSD w okresie wschodzącej dorosłości lub porównanie tej grupy wiekowej z nastolatkami lub osobami w okresie późniejszej dorosłości.

W ostatnich 20 latach w zarówno teorii, jak i badaniach poświęca się uwagę specjalnemu okresowi rozwoju, który jest odrębny od wieku nastoletniego i późniejszej dorosłości, znanemu jako wschodząca dorosłość (obejmującemu osoby w wieku 18–25 lat; Arnett, 2000). Arnett (2000) twierdzi, że wschodząca dorosłość charakteryzuje się stosunkową niezależnością od oczekiwań i ról społecznych oraz niestabilnością pod względem osobistym, społecznym i mieszkaniowym. Wschodzący dorośli często podejmują ryzyko i szukają wrażeń (Arnett, 2014), mają pewien poziom sprawczości, który umożliwia im eksplorowanie świata, społecznych doświadczeń i związków wraz z wkraczaniem w okres dojrzałej dorosłości (Arnett, 2000). W badaniach neuronaukowych wykazano, że zrozumienie potrzeb rozwojowych osób w wieku 18–25 lat ma zasadnicze znaczenie. Na przykład Pujol i in. (1993) stwierdzili, że ciało modzelowate, które jest jedną z najpóźniej dojrzewających sieci neuronów, rośnie do wieku dwudziestu kilku lat. Z badań wynika również, że obszarem mózgu, który jako ostatni osiąga biologiczną dojrzałość w wieku dwudziestu kilku lat, jest kora przedczołowa (Gogtay i in., 2004; Wood i in., 2018). Funkcje kory przedczołowej wiążą się z funkcjami wykonawczymi, oceną, podejmowaniem racjonalnych decyzji i samoregulacją emocji i zachowania (Funahashi i Andreau, 2013; Vink i in., 2014), w związku z czym wschodzący dorośli wciąż mogą podejmować nierozsądne decyzje i zachowywać się w sposób impulsywny (Fitch, 2018). Wnioski te stanowią poparcie dla twierdzenia Arnetta (2014) dotyczącego istnienia grupy wschodzących dorosłych cechującej się podejmowaniem ryzyka i dążeniem do wrażeń, co odróżnia ich od starszych dorosłych. Perspektywę tę wykorzystano do wyjaśnienia np. wyższego ryzyka śmierci w wypadku drogowym (Senserrick i Whelan, 2003) i danych statystycznych świadczących o większej częstotliwości samobójstw (Hooven i in., 2012) w tej grupie wiekowej. Co warto zauważyć w kontekście niniejszego badania, Wood i in. (2018) zwrócili uwagę, że przewlekły stres i traumatyczne wydarzenia z dzieciństwa, takie jak krzywdzenie, zaniedbywanie lub nadużywanie substancji przez rodziców, mogą negatywnie wpłynąć na rozwój mózgu w późnych latach nastoletnich, gdy osoba wkracza w dorosłość, powodując „wtórne skutki, takie jak niepowodzenie w szkole, zachowania ryzykowne/impulsywne, przypadkowe zranienia, działalność przestępcza lub nadużywanie substancji” (Wood i in., 2018, s. 129).

Dyskusje na temat różnic rozwojowych między nastolatkami, wschodzącymi dorosłymi i starszymi dorosłymi rozszerzono na rozmowy w ramach systemu wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych. W odniesieniu do wschodzącej dorosłości dyskusje skupiają się na efekcie domina dotyczącym kwaterowania „młodocianych” sprawców przestępstw ze starszymi dorosłymi (Fitch, 2018; Thigpen i in., 2011). Obawy te wiążą się z różnicami w zdolnościach fizjologicznych i poznawczych (np. funkcjach wykonawczych wyższego rzędu) i psychospołeczną dojrzałością (np. zachowaniach i oddziaływaniach międzyludzkich) młodocianych sprawców przestępstw, gdyż przyjmuje się, że bliżej im pod tym względem do nastolatków niż do dorosłych (Howell i in., 2013), co sprawia, że młodociani sprawcy przestępstw są podatniejsi na liczne negatywne doświadczenia w ogólnej dorosłej populacji zakładu karnego (Fougere i in., 2013). Kwestia ta zapoczątkowała również debatę na temat znaczenia i odpowiedniości programów dla sprawców przestępstw, które są opracowane pod względem dorosłych, aby zniwelować ryzyko kryminogennego oddziaływania i odpowiedzieć na potrzeby młodszych więźniów oraz na potencjalną potrzebę dostosowanych interwencji w zakładach karnych dla dorosłych przeznaczonych dla młodocianych sprawców przestępstw (Chaffin i in., 2002; Fitch, 2018). Jest to zatem również odpowiedni moment, aby zbadać, czy występują wyjątkowe czynniki ryzyka lub potrzeby związane z rozpoczęciem WSD w okresie wschodzącej dorosłości.

Chociaż sposób sformułowania przez Arnetta (2000) pojęcia wschodzącej dorosłości cieszy się popularnością (Swanson, 2016), nie wszyscy teoretycy zajmujący się rozwojem i cyklem życia zgadzają się z nim, co wzbudza dyskusje na temat jego operacjonalizacji na użytek badań i praktycznego stosowania (np. Cote, 2014). Inni kryminolodzy zajmujący się kryminologią rozwojową (McCuish i Lussier, 2018) uważają jednak okres przejścia z wieku nastoletniego w dorosłość za istotny dla zrozumienia ciągłości w popełnianiu przestępstw i zachodzących w nim zmian w ciągu całego życia, szczególnie biorąc pod uwagę reakcje społeczne i prawne związane z każdym przedziałem wiekowym. Na potrzeby niniejszego badania autorzy skupili się przede wszystkim na zbadaniu czynników związanych z rozpoczęciem dopuszczania się WSD w różnych przedziałach wiekowych. W związku z tym wschodząca dorosłość odnosi się w tym badaniu do okresu przejściowego „równoważnego znaczeniowo z późnym okresem nastoletnim i wczesną dorosłością” (Cote, 2014, s. 178), mierzonym jako okres między 18 a 25 r.ż.

Cel

Mimo znaczenia, jakie przypisuje się wiekowi rozpoczęcia zachowań przestępczych w kontekście zrozumienia ich przebiegu, w dotychczasowych badaniach dotyczących przestępstw o charakterze seksualnym nie zbadano bezpośrednio kwestii początku zachowań związanych z przemocą seksualną w okresie po nastoletniości i w momencie wkraczania w dorosłość. W związku z tym w niniejszym badaniu rozszerzono istniejące badania (Lussier i in., 2015; McKillop i in., 2018), dokonując bezpośredniego porównania indywidualnych i kontekstowych czynników, które mogą przyczyniać się do rozpoczęcia WSD w trzech przedziałach wiekowych lub momentach przejściowych: (a) okresie nastoletnim, (b) wschodzącej dorosłości (WD) i (c) późniejszej dorosłości (PD). Ponieważ przeprowadzono bardzo niewiele badań analizujących dopuszczanie się WSD w okresie wschodzącej dorosłości w porównaniu z innymi przedziałami wiekowymi (zob. Miccio-Fonseca, 2020; McKillop i in., 2018), niniejsze badanie zbudowano wokół dwóch pytań badawczych:

- PB1: Czy istnieją podobieństwa lub różnice dotyczące indywidualnych i kontekstowych czynników ryzyka związanych z rozpoczęciem WSD między grupami, które rozpoczęły takie zachowania w okresie nastoletnim oraz wschodzącej i późniejszej dorosłości?
- PB2: Jeżeli tak, czy grupa, która rozpoczęła WSD w okresie WD, różni się od grup, w przypadku których początek takich zachowań miał miejsce w okresie nastoletnim lub w okresie PD, i na czym polegają te różnice?

Metodologia

Niniejsze badanie przeprowadzono zgodnie z zatwierdzonym protokołem etyki uniwersytetu badaczek i badaczy.

Próba badawcza

Uczestników ($N = 359$) wylosowano ze zintegrowanego zbioru danych pochodzących z odrębnych, lecz wzajemnie połączonych projektów (McKillop i in., 2014; Smallbone i in., 2006, 2011), zawierających informacje z deklaracji własnych i oficjalne dane dotyczące nastoletnich i dorosłych mężczyzn będących sprawcami WSD. Zintegrowanie zbiorów danych było możliwe ze względu na to, że pomiary zastosowane w dwóch ostatnich projektach zaczerpnięto z pierwotnej pracy Smallbone'a i in. (2006), co umożliwiło zgromadzenie podobnych szczegółowych danych dotyczących

doświadczeń rozwojowych, historii sprawstwa oraz kontekstów ekologicznych i sytuacyjnych związanych z początkiem WSD.

Wstępne badania

Dane dotyczące dorosłych

Dane zaczerpnięte ze Smallbone'a i in. (2006) i następnie z McKillop i in. (2014) zgromadzono za pomocą ankiety i wywiadu. Wywiady prowadziło dwóch doktorantów o wykształceniu psychologicznym mających doświadczenie w pracy w systemie wymiaru sprawiedliwości¹. Uczestnikom, których zidentyfikował personel placówek korekcyjnych zaproponowano wywiad. Uczestnictwo było dobrowolne i nie oferowano za nie żadnych zachęt. W ten sposób powstała próba dorosłych składająca się ze 166 mężczyzn (w wieku >18 lat włącznie) skazanych za przestępstwa WSD i odbywających karę ograniczenia lub pozbawienia wolności. Średni wiek w momencie prowadzenia wywiadu w grupie dorosłych wynosił 46 lat ($SD = 12$). Większość z badanych (84,6%) identyfikowała się jako Australijczycy niebędący ludnością rdzenną, 10,5% badanych identyfikowało się jako rdzenni Australijczycy a 4,9% – zadeklarowało inne pochodzenie etniczne.

Dane dotyczące nastolatków

Dane dotyczące grupy, w przypadku której początek WSD miał miejsce w okresie nastoletnim, zakodowano z informacji pochodzących z akt sprawy uzyskanych podczas oceny kohorty klientów skierowanych przez sąd do specjalnego programu klinicznego dla młodzieży, która dopuściła się przestępstw o charakterze seksualnym. Wspomniane młode osoby, które skierowano do placówki w celu oceny klinicznej lub leczenia, były w wieku 12–19 lat. Informacje pochodzące z akt sprawy zakodowano, stosując *Listę pytań kontrolnych historii rozwoju i specyfikację sytuacyjną (Developmental History Checklist and Situational Inventory)* opracowane przez Smallbone'a i in. (2011). Kodowania danych dokonali klinicyści z placówki i doktorant (pod nadzorem personelu placówki). Do badania włączono jedynie tych nastolatków, którzy dopuścili się swojego pierwszego przestępstwa o charakterze seksualnym względem dziecka przed ukończeniem 16 r.ż. Powstała w ten

---

1 Niektóre dane z McKillop i in. (2014) zgromadził asystent naukowy z tytułem magistra w dziedzinie psychologii sądowej.

sposób próba składająca się ze 193 nastolatków (wiek: 10–17 lat). Średni wiek w momencie skierowania na leczenie wynosił 15,7 roku ($SD = 1,4$). Dwie trzecie badanych (65,6%) identyfikowało się jako Australijczycy niebędący ludnością rdzenną (rasy białej), 30,2% badanych – jako rdzenni Australijczycy (Aborygeni lub mieszkańcy wysp w Cieśninie Torresa) a 4,2% badanych zadeklarowało inne pochodzenie etniczne.

Rzetelność

W przypadku próby osób dorosłych średnio 6 miesięcy po pierwszym wypełnieniu ankiet wykonano powtórne badanie w celu pomiaru rzetelności. Rzetelność powtarzalności testu w przypadku zmiennych rozwojowych i dotyczących początku zachowań przestępczych była umiarkowana (zob. McKillop i in., 2012). W odniesieniu do próby nastolatków z wniosków Dowling (2016) wynika, że rzetelność pod względem zgodności ocen koderów jest dobra do doskonałej w odniesieniu do cech początku zachowań przestępczych o charakterze seksualnym ($\kappa = 0,79–1,00$) i pomiarów dotyczących rozwoju ($\kappa = 0,41–,087$).

Pomiary

Wszystkie zmienne kodowano w sposób dychotomiczny (0 = *Nie*; 1 = *Tak*), chyba że określono inaczej.

Czynniki indywidualne (rozwojowe)

Krzywdzenie dzieci. Zakodowano zmienną dotyczącą ogólnego krzywdzenia dzieci, które stanowiło jakiegokolwiek doświadczenia z dzieciństwa obejmujące zaniedbanie, wykorzystywanie seksualne lub przemoc o charakterze innym niż seksualny (np. fizyczną, emocjonalną/psychiczną). Następnie dane te rekodowano, aby uchwycić wyłącznie przemoc o charakterze innym niż seksualny, wyłącznie przemoc o charakterze seksualnym oraz osoby, które doświadczyły obu form przemocy.

Na potrzeby niniejszego badania WSD zdefiniowano jako włączanie dziecka w aktywność seksualną, której nie jest ono w stanie w pełni zrozumieć lub udzielić na nią świadomej zgody, i w której bierze udział dorosły lub inne dziecko, którzy posiadają większą kontrolę lub władzę ze względu na wiek lub różnicę w stopniu

rozwoju² (WHO, 2017). W Australii wiek świadomej zgody wynosi 16 lat. W związku z tym wszystkie sprawy karne objęte niniejszym badaniem dotyczą dzieci w wieku 15 lat i młodszych.

Historia związana z ochroną dzieci. Przebywanie w pieczy zastępczej z uwagi na obawy co do bezpieczeństwa dziecka.

Kontakt z wymiarem sprawiedliwości ds. nieletnich. Jakakolwiek historia kontaktu z systemem wymiaru sprawiedliwości ds. nieletnich przed rozpoczęciem dopuszczania się WSD.

Kontekstowe (ekologiczne i sytuacyjne) czynniki dotyczące rozpoczęcia WSD

Cechy ofiary. Zarejestrowano informacje dotyczące wieku i płci ofiary oraz rodzaju relacji uczestnika z ofiarą (rodzinna, pozarodzinna, obca osoba [tj. znana krócej niż 24 godz.]). Wiek również rekodowano do postaci zmiennej dychotomicznej (tj. ≤12 lat i 13–15 lat)³.

Okoliczności bezpośrednio poprzedzające rozpoczęcie WSD. Czynniki te obejmowały używanie substancji psychoaktywnych (alkoholu lub narkotyków) przed dopuszczeniem się WSD, to, czy uczestnik zadeklarował, że był pobudzony seksualnie (w tym oglądał pornografię), oraz to, czy uczestnik przed dopuszczeniem się WSD doświadczał złego nastroju (konkretnie, czy czuł się przygnębiony lub samotny).

Dopuszczenie się WSD. Czynniki te (tab. 1) obejmowały otoczenie, w jakim doszło do przestępstwa (konkretnie domowe [np. w domu], instytucjonalne [np. w szkole] lub publiczne [np. w parku]), rodzaj interakcji, która doprowadziła do WSD (w tym oglądanie telewizji, bycie razem w łóżku, granie w grę, nie robienie niczego), strategie podporządkowania stosowane przez sprawców względem ofiar, aby popełnić przestępstwo WSD (np. podczas zdarzenia z użyciem siły fizycznej lub przy okazywaniu ofierze miłości i uwagi), reakcję ofiary (jawna [np. krzyk], skrywana [np. brak oczywistego oporu]), charakter seksualnego zachowania przestępczego (konkretnie kontakt

---

2 Definicja ta jest spójna z definicją zapisaną w klasyfikacji przestępstw Australian and New Zealand Standard Offence Classification (ANZSOC; Pink, 2011): „Kontakt fizyczny lub zamiar kontaktu fizycznego o charakterze seksualnym ukierunkowany na inną osobę, jeżeli osoba ta nie wyraża zgody, wyraża zgodę na skutek zawstydzania lub wprowadzania w błąd, lub jej zgoda jest nieważna (tj. osobę uznaje się za prawnie niezdolną do udzielenia zgody z uwagi na wiek, czasową/stałą niezdolność do udzielenia zgody [o podłożu psychicznym] lub gdy między osobami istnieje relacja rodzinna)”.

3 Klasyfikacja ta opiera się na definicji pedofilii podanej w klasyfikacji DSM-5.

seksualny z penetracją czy bez penetracji) oraz to, czy np. dorośli lub opiekunowie dziecka byli obecni podczas popełniania przestępstwa.

Tabela 1

Analiza dwuzmiennowa porównująca cechy rozwojowe i związane z przestępstwem w grupach rozpoczęcia WSD

	Rodzaj grupy początku WSD ^a				Testy	
	Nastol. % (n = 214) ^b	WD % (n = 39) ^c	PD % (n = 101) ^d	Ogółem (n = 354)	χ^2	p (Φ C)
Czynniki rozwojowe						
Krzywdzenie dzieci	69,4	69,2	73,7	70,6	0,64	p = 0,725
Tylko przemoc inna niż seksualna	32,2 ^e	13,2 ^f	22,4	27,3	7,47	p = 0,024 (0,148)
Tylko przemoc seksualna	7,4 ^f	28,2 ^e	17,2	12,6	15,36	p = 0,001 (0,213)
Przemoc seksualna i inna niż seksualna	30,2	31,6	34,7	31,7	0,61	p = 0,738
Historia ochrony dzieci						
Piecza zastępcza	31,4	17,9	21,2	27,0	5,39	p = 0,068
Kontakt z wymiarem sprawiedliwości ds. nieletnich	75,5 ^e	51,3	37,0 ^f	61,2	43,18	p < 0,001 (0,359)
Czynniki kontekstowe (sytuacyjne i ekologiczne)						
Płeć dziecka						
Męska ^e	26,6	43,6 ^e	16,0 ^f	25,5	11,62	p = 0,003 (0,178)
Wiek ofiary						
Poniżej 13 lat ^d	82,7 ^e	61,5 ^f	69,1 ^f	76,6	12,45	p = 0,002 (0,189)
Relacja z dzieckiem					19,52	p = 0,001 (0,166)
Rodzina	43,5 ^f	30,8 ^f	63,4 ^e	47,7		
Pozarodzinna	51,4 ^e	56,4	29,7 ^f	45,8		
Obca osoba	5,1	12,8	6,9	6,5		
Otoczenie, w którym doszło do przestępstw					14,10	p = 0,007 (0,142)
Domowe	79,4	66,7 ^f	90,9 ^e	81,3		
Instytucjonalne	6,1	5,1	1,0 ^f	4,5		
Publiczne	14,5	28,2 ^e	8,1 ^f	14,2		
Okoliczności bezpośrednio poprzedzające WSD						
Zły nastrój	15,6 ^f	61,5 ^e	51,0 ^e	30,8	59,55	p < 0,001 (0,412)
Pobudzenie seksualne	52,8 ^e	35,9	21,0 ^f	41,9	28,97	p < 0,001 (0,286)
Przyjmowanie substancji	11,8 ^f	28,2	29,0 ^e	18,5	16,06	p < 0,001 (0,214)

	Rodzaj grupy początku WSD ^a				Testy	
	Nastol. % (n = 214) ^b	WD % (n = 39) ^c	PD % (n = 101) ^d	Ogółem (n = 354)	χ^2	p (Φ C)
Interakcja w momencie WSD						
Oglądanie telewizji	11,9	20,5	16,0	14,0	2,47	p = 0,291
Bycie razem w łóżku	1,9 ^f	25,6 ^e	9,0	6,6	31,43	p < 0,001 (0,300)
Granie w grę	29,0 ^e	12,8	11,0 ^f	22,1	15,01	p < 0,001 0,207
Brak interakcji	31,4	10,3 ^e	36,0	30,4	9,07	p = 0,011 (0,161)
Zabranie dziecka na zewnątrz	1,4	10,3 ^e	2,0	2,6	7,39	p = 0,012 (0,173)
Strategie podporządkowania						
Użycie siły	45,1 ^e	2,6 ^f	2,0	27,8	76,37	p < 0,001 (0,470)
Okazywanie miłości i uwagi	1,9 ^f	35,9 ^e	22,0 ^e	11,6	51,76	p < 0,001 (0,387)
Zachowania seksualne						
Kontakty z penetracją	55,0 ^e	43,6	34,4 ^f	48,0	11,56	p < 0,003 (0,183)
Reakcja ofiary						
Jawny opór	39,5 ^e	10,3 ^f	8,1 ^f	26,7	39,19	p < 0,001 (0,343)
Obecność innych osób	82,1 ^e	56,4 ^f	61,0 ^f	73,2	21,71	p < 0,001 (0,249)
Dorosły opiekun	76,9 ^e	63,6	60,0 ^f	71,8		
Opiekun dziecka	23,1 ^f	36,4	40,0 ^e	28,2		
Strategie uciszania						
Brak	68,9	79,5	76,3	72,5	2,82	p = 0,242
Siła lub groźby	6,7 ^e	2,6	0,0 ^f	4,1	7,93	p = 0,013 (0,153)
Manipulacja lub przekupstwo	3,4 ^f	10,3	16,5 ^e	8,3	14,32	p = 0,001 (0,215)

Uwaga: ^aNastol. = rozpoczęcie dopuszczania się WSD przez nastoletnich mężczyzn (w wieku 10–17 lat włącznie); WD = rozpoczęcie dopuszczania się WSD przez mężczyzn w okresie wstępującej dorosłości (w wieku 18–25 lat włącznie); PD = rozpoczęcie dopuszczania się WSD przez mężczyzn w okresie późniejszej dorosłości (w wieku 26 lat i powyżej). ^bBrakowało wartości (9–35 w zależności od komórki). ^cBrakowało wartości (0 lub 1 w zależności od komórki). ^dBrakowało wartości (1–4 w zależności od komórki). ^eSkorygowana reszta > +1,96. ^fSkorygowana reszta > -1,96. ^gNaruszenie założenia 2 – zastosowano test dokładny Fishera.

Zachowania po dopuszczeniu się WSD. Czynnikiem ten obejmuje to, czy uczestnik stosował jakiegokolwiek strategię służące uciszeniu ofiary (np. nic nie zrobił, użył siły, groźb, manipulacji emocjonalnej lub przekupstwa) po zdarzeniu WSD.

Strategia dotycząca analizy

W celu porównania czynników rozwojowych i kontekstowych na trzech etapach życia przeprowadzono analizę dwuzmiennową (chi-kwadrat). W przypadku większości analiz zostały spełnione kryteria niezależności danych i założeń co do

oczekiwanej liczebności w komórkach (Allen, Bennett, 2010); w przypadku niespełnienia warunku liczebności w komórkach, test chi-kwadrat Pearsona zastąpiono testem dokładnym Fishera, aby potwierdzić wyniki (Field, 2014). Przeprowadzono porównania *post-hoc*, wykorzystując skorygowane reszty. Do określenia wielkości efektu zastosowano współczynnik V Cramera (ΦC ; Acock i Stavig, 1979). Ze względu na liczne przeprowadzone testy porównawcze, uwzględniono poprawki Bonferroniego (obniżając wartość p do 0,002). Biorąc jednak pod uwagę ostrzeżenia sformułowane przez Pernegera (1998) i Rothmana (1990), ze względu na wstępny charakter niniejszego badania interpretacja przedstawionych tu wniosków opiera się na progu $p \leq 0,05$.

W następnej kolejności przeprowadzono analizę z zastosowaniem wielomianowej regresji logistycznej, aby określić wyjątkowe predyktory rozpoczęcia WSD w okresie wschodzącej dorosłości w porównaniu z okresem nastoletnim i późniejszą dorosłością. Zmienne, które okazały się istotne na poziomie dwóch zmiennych, włączono do analizy wielozmiennowej z pewnymi wyjątkami. Po pierwsze, podjęto decyzję o wyłączeniu z tej analizy otoczenia, w jakim doszło do przestępstwa, ze względu na zastrzeżenia, że sztuczna dychotomizacja tej zmiennej do celów statystycznych mogłaby maskować istotne niuansy w rozumieniu tego otoczenia. Po drugie, wyłączono zmienne związane z interakcjami między dzieckiem a sprawcą w momencie rozpoczęcia WSD i po nim, aby uniknąć naruszenia założeń statystycznych w świetle ograniczonego rozmiaru próby wynikającego z brakujących danych dotyczących tych zmiennych⁴. Jako kategorię odniesienia zastosowano początek WSD w grupie WD. Do interpretacji wniosków zastosowano poziom istotności wynoszący $p \leq 0,05$.

Wyniki

Klasyfikacja rodzajów grup, w których doszło pierwszy raz do WSD

Pięciu uczestników wyłączono z badania ze względu na niewystarczające dane potrzebne do sklasyfikowania ich do jednej z trzech kategorii rozwojowych, w których doszło po raz pierwszy do WSD. Pozostałą próbę ($n = 354$) poddano

4 W ramach elementu kontrolnego na mniejszej próbie przeprowadzono analizę wielozmiennową z uwzględnieniem otoczenia, w którym doszło do przestępstwa, interakcji między dzieckiem a sprawcą w momencie rozpoczęcia WSD i zachowania po dopuszczeniu się WSD. Wnioski z tej analizy nie wpłynęły na ogólne wnioski. Podjęto w związku z tym decyzję o przedstawieniu wniosków z zastosowaniem większej wartości n , aby dokładniej odzwierciedlić próbę zastosowaną w analizie dwuzmiennowej.

warstwianiu na trzy grupy wiekowe rozpoczęcia WSD na podstawie wieku, w którym sprawcy dopuścili się pierwszego przestępstwa o charakterze seksualnym.

- Grupa, w przypadku której WSD miał początek w wieku nastoletnim ($n = 214$), obejmowała mężczyzn, którzy po raz pierwszy dopuścili się WSD między 10 a 17 r.ż. (włącznie). Zawiera ona 22 uczestników z kohorty dorosłych, którzy zadeklarowali popełnienie pierwszego przestępstwa WSD w wieku określonym dla tej grupy. Średni wiek, w którym sprawcy z tej grupy dopuszczali się po raz pierwszy WSD, wynosił 13,9 roku ($SD = 11,5$).
- Sprawców, którzy zaczęli się dopuszczać WSD w okresie WD ($n = 39$), zdefiniowano jako mężczyzn, którzy w momencie popełnienia po raz pierwszy przestępstwa WSD byli w wieku od 18 do 25 lat (włącznie; $M = 20,9$ roku; $SD = 2,3$).
- Sprawcami, którzy zaczęli się dopuszczać WSD w okresie PD ($n = 101$), byli mężczyźni, którzy w momencie popełnienia po raz pierwszy przestępstwa WSD mieli 26 lat i więcej ($M = 39,2$ roku; $SD = 10,7$).
- Ze względu na niewielkie ilości brakujących danych w przypadku kilku zmiennych wielkość próby podlegającej analizie regresji wielomianowej zmniejszono do 297 przypadków (84% próby). Wszystkie dane przeanalizowano za pomocą programu SPSS v. 24.

Czynniki rozwojowe

W tabeli 1 przedstawiono wyniki analizy chi-kwadrat porównującej doświadczenia rozwojowe w trzech grupach rozpoczęcia WSD. Krzywdzenie dzieci było powszechnym doświadczeniem w życiu większości uczestników, przy czym podobny i znaczny odsetek (ok. jedna czwarta) tych osób w konsekwencji tej przemocy był umieszczony w pieczy zastępczej. Rodzaj przemocy różnił się jednak między grupami: w grupie WD stwierdzono wyższy odsetek przemocy seksualnej w porównaniu z grupami wieku nastoletniego i PD, a w grupie wieku nastoletniego wyraźnie stwierdzono wyższy odsetek przemocy o innym charakterze niż seksualny.

Nieco ponad 60% próby miało historię kontaktu z wymiarem sprawiedliwości ds. nieletnich. Znacznie większy odsetek grupy nastoletniej miał formalną historię kontaktu z wymiarem sprawiedliwości ds. nieletnich przed dopuszczeniem się po raz pierwszy WSD w porównaniu z grupami WD i PD. Wielkość efektu była duża. U niemal jednej czwartej ($n = 81$; 23,3%) przypadków zadeklarowano kontakt zarówno z systemem ochrony dzieci, jak i wymiarem sprawiedliwości ds. nieletnich, i odsetek ten był znacznie większy w grupie nastoletniej (28,4%) w porównaniu ze starszymi grupami (12,8% [WD] i 17,0% [SD]), ($\chi^2(2, N = 347) = 7,59, p = 0,022, \Phi C = 0,15$).

Czynniki kontekstowe (sytuacyjne i ekologiczne)

W tabeli 1 przedstawiono również wyniki analizy chi-kwadrat porównującej czynniki kontekstowe rozpoczęcia WSD na trzech etapach życia. Analiza wykazała statystycznie istotny wynik w trzech badanych grupach pod względem płci i wieku ofiary. Około jedna czwarta dzieci będących ofiarami była płci męskiej; zadeklarowany wskaźnik (43,6%) ofiar płci męskiej w grupie WD był jednak ponad 2-krotnie większy niż w grupie PD i znacznie większy niż w grupie nastoletniej. Ponad trzy czwarte dzieci miało w momencie WSD mniej niż 13 lat. Odsetek dzieci, które padły ofiarą WSD przed 13 r.ż., był znacznie większy w grupie nastoletniej w porównaniu z grupami WD i PD. W przypadku nieco mniej niż połowy dzieci będących ofiarami sprawcą WSD był członek rodziny i mniej więcej ten sam odsetek dotyczył osoby spoza rodziny. Jedynie 6,5% sprawców było osobami obcymi. Z wniosków z badania wynika jednak, że wskaźnik dotyczący sprawców z grupy PD, którzy dopuszczali się WSD względem dzieci ze swojej rodziny, jest ponad 2-krotnie większy niż w przypadku sprawców z grupy WD i o 50% większy niż w przypadku sprawców z grupy nastoletniej. W odniesieniu do grupy WD jedna na osiem ofiar była osobą obcą (blisko 2-krotny wskaźnik w porównaniu z pozostałymi grupami) – różnica ta nie była jednak istotna statystycznie.

Jeżeli chodzi o lokalizację, w której doszło do przestępstwa, większość zdarzeń miała miejsce w środowisku domowym. Co warte zauważenia, w przypadku grupy WD istniało 2–3 razy większe prawdopodobieństwo dopuszczenia się przestępstwa w miejscu publicznym niż w przypadku pozostałych dwóch grup. Z interakcji między ofiarami a sprawcami wynika, że sprawcy z grupy WD z większym prawdopodobieństwem dopuszczali się WSD, będąc z dzieckiem w łóżku (ofiary lub własnym) lub poza domem.

Znacznie większy odsetek w grupach WD i PD zadeklarował bycie w złym nastroju lub używanie substancji psychoaktywnych bezpośrednio przed dopuszczeniem się WSD w porównaniu z grupą nastoletnią, która z większym prawdopodobieństwem deklarowała jako swój motywator pobudzenie seksualne. W ok. 12% zdarzeń zadeklarowano okazywanie miłości i uwagi jako strategii podporządkowania dziecka. Wskaźniki te były podobne w grupach WD i PD i grupy te ze znacznie większym prawdopodobieństwem stosowały tę strategię przy rozpoczęciu WSD w porównaniu z grupą nastoletnią. Odwrotnie, stosowanie przez sprawcę siły jako strategii podporządkowania i stosowanie przez dziecko strategii jawnego oporu były znacznie wyższe w grupie nastoletniej, w której istniało również większe prawdopodobieństwo dopuszczenia się czynności seksualnych z penetracją niż w przypadku

starszych grup sprawców. Do niemal trzech czwartych zdarzeń dochodziło, gdy w pobliżu były inne potencjalne osoby postronne; zdarzało się to znacznie częściej w grupie nastoletniej w porównaniu ze starszymi grupami.

Wspólną cechą wszystkich grup było to, że większość sprawców nie starała się nakłonić ofiary do zachowania milczenia, przy czym, jeżeli to robili, w przypadku grupy nastoletniej starania te zazwyczaj przybierały formę stosowania siły lub gróźb, a w przypadku starszych grup – formę manipulacji emocjonalnej i przekupstwa.

Predyktory etapu rozwojowego, w jakim sprawca rozpocznie WSD

W następnej kolejności przeprowadzono wielomianową regresję logistyczną porównującą sprawców, którzy po raz pierwszy dopuścili się WSD w okresie wschodzącej dorosłości ze sprawcami, u których początek tego procederu miał miejsce w okresie nastoletnim lub późniejszej dorosłości (tab. 2). Wyniki tej analizy były istotne ($\chi^2(28, N = 297) = 241,24, p < 0,001$) i ujawniły umiarkowaną wielkość efektu. W modelu tym stwierdzono, że sześć czynników odróżniało grupę WD od grupy wieku nastoletniego, a trzy czynniki odróżniały grupę WD od grupy PD.

Tabela 2

Predyktory wystąpienia pierwszych zdarzeń WSD, których dopuścili się mężczyźni w okresie wschodzącej dorosłości w porównaniu z okresem nastoletnim lub późniejszą dorosłością

Predyktory	Grupa rozpoczęcia WSD			
	Wartość odniesienia: WD (n = 38)			
	Nastol. (n = 170)		PD (n = 89)	
	B (SE)	Iloraz szans (95% CI)	B (SE)	Iloraz szans (95% CI)
Stała regresji	-0,28 (1,06)		-1,00 (0,95)	
Historia rozwojowa (przed rozpoczęciem WSD)				
Kontakt z wymiarem sprawiedliwości ds. nieletnich	0,69 (0,51)	2,00 (0,74–5,42)	-1,04 (0,47)	0,35 (0,14–0,89)*
Przemoc seksualna w dzieciństwie (tylko)	-0,55 (0,64)	0,58 (0,17–2,02)	-0,05 (0,53)	0,95 (0,34–2,68)
Przemoc inna niż seksualna w dzieciństwie (tylko)	0,59 (0,67)	1,81 (0,49–6,67)	0,41 (0,63)	1,51 (0,44–5,15)
Czynniki kontekstowe (rozpoczęcie WSD)				
Wiek dziecka	-2,03 (0,60)	0,13 (0,41–0,42)***	-0,06 (0,49)	0,94 (0,36–2,45)
Płeć dziecka	0,64 (0,54)	1,90 (0,66–5,45)	1,16 (0,50)	3,18 (1,19–8,49)*
Relacja z dzieckiem	0,32 (0,53)	0,73 (0,26–2,04)	1,26 (0,48)	3,51 (1,37–9,02)**

Predyktory	Grupa rozpoczęcia WSD Wartość odniesienia: WD (n = 38)			
	Nastol. (n = 170)		PD (n = 89)	
	B (SE)	Iloraz szans (95% CI)	B (SE)	Iloraz szans (95% CI)
Bezpośrednio przed rozpoczęciem WSD				
Pobudzenie seksualne	0,06 (0,52)	1,06 (0,38–2,93)	-0,89 (0,49)	0,14 (0,16–1,08)
Przyjmowanie substancji	-2,12 (0,65)	0,12 (0,03–0,43)***	0,35 (0,53)	1,42 (0,51–4,00)
Zły nastrój	-1,64 (0,51)	0,20 (0,71–0,53)***	-0,17 (0,45)	0,84 (0,35–2,03)
Obecność innych osób	1,54 (0,53)	4,68 (1,65–13,33)**	0,03 (0,45)	1,04 (0,43–2,52)
Kontakt z penetracją	0,81 (0,54)	2,24 (0,78–6,44)	0,03 (0,48)	1,03 (0,40–2,64)
Strategie podporządkowania				
Siła fizyczna	3,05 (1,24)	21,14 (1,86–240,94)**	-0,84 (1,58)	0,43 (0,02–9,48)
Okazywanie miłości i uwagi	-2,65 (0,75)	0,07 (0,02–0,31)***	-0,22 (0,50)	0,80 (0,30–2,15)
Jawna reakcja dziecka	1,32 (0,73)	3,73 (0,90–15,51)	0,001 (0,75)	1,01 (0,23–4,32)

Uwagi: N = 297. Mężczyźni, którzy zaczęli dopuszczać się WSD w okresie wschodzącej dorosłości, stanowią grupę odniesienia (n = 38). Iloraz szans reprezentuje porównania grupy odniesienia z innymi grupami rozpoczęcia WSD. Wszystkie zmienne kodowano w sposób dychotomiczny (0 = nie; 1 = tak); wiek (0 = poniżej 13 lat; 1 = powyżej 13 lat); płeć (0 = męska; 1 = żeńska); relacja z dzieckiem (0 = pozarodzinna; 1 = rodzinna); CI = przedział ufności; χ^2 (28, N = 297) = 241,24, $p < 0,001$; dobroć dopasowania (Pearson) χ^2 (454) = 471,58, $p = 0,275$; $R^2 = 0,556$ (Cox, Snell), 0,655 (Nagelkerke); logarytm naturalny wiarygodności (końcowy) = 298,57, $p < 0,001$; dokładność procentowa = 76,8%. $p < 0,05$, ** $p < 0,01$, *** $p < 0,001$.

Jeżeli rozpatrzeć wszystkie inne predyktory w tym modelu względem grupy WD, istniało znacznie mniejsze prawdopodobieństwo popełnienia przestępstwa o charakterze seksualnym przez grupę w wieku nastoletnim (OR = 0,20) w następstwie złego nastroju (poczucia samotności lub przygnębienia (Wald χ^2 [1] = 10,22, $p = 0,001$) lub pod wpływem używania substancji psychoaktywnych (OR = 0,12; Wald χ^2 [1] = 10,56, $p = 0,001$). Wiek ofiary również był czynnikiem różnicującym grupy, gdyż w grupie nastoletniej istniało o 87% mniejsze prawdopodobieństwo dopuszczenia się przestępstwa wobec dzieci po okresie dojrzewania (Wald χ^2 [1] = 11,56, $p = 0,001$). W odniesieniu do uwodzenia grupa nastoletnia z mniejszym prawdopodobieństwem (OR = 0,07) niż grupa WD stosowała okazywanie miłości i uwagi w celu uzyskania podporządkowania dziecka (Wald χ^2 [1] = 12,35, $p < 0,001$) i była 21,1 razy mniej skłonna do stosowania siły (Wald χ^2 [1] = 6,04, $p = 0,014$). Prawdopodobieństwo, że ktoś inny będzie obecny w momencie dopuszczenia się przez sprawcę WSD, było 4,7 razy wyższe w przypadku grupy nastoletniej niż w przypadku grupy WD (Wald χ^2 [1] = 8,37, $p = 0,004$).

Trzy czynniki, które odróżniały grupę WD od grupy PD, obejmowały kontakt z wymiarem sprawiedliwości ds. nieletnich, płeć dziecka i jego relację ze sprawcą. Jeżeli rozpatrzeć wszystkie inne predyktory w tym modelu względem grupy WD,

w przypadku grupy PD było 65% mniej prawdopodobne, że sprawca będzie miał historię kontaktu z wymiarem sprawiedliwości ds. nieletnich ($Wald \chi^2 [1] = 4,91, p = 0,027$), 3,18 razy bardziej prawdopodobne, że sprawca po raz pierwszy dopuści się przemocy seksualnej wobec dziecka płci żeńskiej ($Wald \chi^2 [1] = 5,34, p = 0,021$) i 3,51 razy bardziej prawdopodobne, że sprawca pierwszy raz dopuści się takiej przemocy wobec dziecka z rodziny ($Wald \chi^2 [1] = 6,81, p = 0,009$).

Omówienie

W badaniu porównano rozwojowe i kontekstowe czynniki związane z rozpoczęciem WSD na trzech etapach życia. Następnie, zgodnie z najnowszymi teoretycznymi i empirycznymi trendami skupiającymi się na okresie wschodzącej dorosłości, zbadano również, czy okres ten wyróżnia się pod względem rozpoczynania WSD. Badanie stanowi rozszerzenie pracy McKillop i in. (2018) poprzez porównanie indywidualnych i kontekstowych czynników w trzech zakresach wiekowych. Analiza wykazała zarówno podobieństwa, jak i różnice w rozpoczynaniu WSD w tych trzech zakresach wiekowych, a także pewne wyjątkowe predyktory związane z dopuszczaniem się WSD w okresie wschodzącej dorosłości.

Podobieństwa i różnice między rozwojowymi etapami życia

Aby odpowiedzieć na pierwsze pytanie badawcze, przeprowadzono analizę dwuzmienną, która ujawniła zarówno podobieństwa, jak i różnice związane z rozpoczęciem dopuszczania się WSD przez mężczyzn w okresie nastoletnim, wschodzącej dorosłości (WD) i późniejszej dorosłości (PD). Wzorce te prawdopodobnie odzwierciedlają niekorzystne czynniki, które są wspólne w przypadku mężczyzn dopuszczających się WSD, jak również różnice spójne ze zmianą rozwojową wiążącą się z przejściem grupy WD z nastoletniości w dorosłość.

W odniesieniu do trudnych sytuacji rozwojowych większość (~70%) uczestników doświadczyła w dzieciństwie krzywdzenia, co stanowi poparcie wniosków z poprzednich badań dotyczących dorosłych i nastolatków dopuszczających się WSD (Hackett i in., 2013; Hunter i Becker, 1994; Kahn i Chambers, 1991; Simons i in., 2008; Vizard i in., 2007) i wskazuje, że krzywdzenie w dzieciństwie stanowi u wielu mężczyzn niekorzystny czynnik rozwojowy leżący u podstaw późniejszego dopuszczania się zachowań przestępczych, w tym WSD.

Niektóre różnice we wzorcach krzywdzenia doświadczanego w grupach rozpoczęcia WSD były oczywiste na poziomie dwuzmiennym, nie potwierdziły się

one jednak w analizach wielozmiennowych. Na przykład w przypadku grupy nastoletniej wskaźnik doświadczenia w dzieciństwie przemocy o innym charakterze niż seksualny był większy w porównaniu z grupą WD, co stanowi potwierdzenie wniosków z wcześniejszych badań (Levenson i in., 2016; Lussier i in., 2015), w których podkreślano, że dysfunkcyjność rodziny i przemoc w rodzinie są znacznikami o podłożu klinicznym dopuszczania się WSD przez nastolatków. Jak twierdzi Vizard (2013), „możliwe, że takie doświadczenia przemocy fizycznej i naruszenia osobistych granic w związku z tą przemocą mogą w pewien sposób dawać młodej osobie zezwolenie na stosowanie przemocy seksualnej względem innego dziecka” (s. 507). Wskaźnik dotyczący wyłącznie WSD był natomiast większy w grupie WD i w drugiej kolejności w grupie PD, co jest spójne z wnioskami Jespersen i in. (2009), zgodnie z którymi wielu dorosłych sprawców WSD doświadczyło w dzieciństwie przemocy seksualnej. Przemoc ta poskutkowała umieszczeniem dziecka w pieczy zastępczej w przypadku podobnego odsetka w każdej z grup wiekowych i wniosek ten ponownie jest podobny do wniosków z wcześniejszego badania (Vizard i in., 2007).

Grupa nastoletnia znacznie częściej miała kontakt z wymiarem sprawiedliwości ds. nieletnich przed rozpoczęciem dopuszczania się WSD w porównaniu z grupą PD, co sugeruje, że grupa nastoletnia może wykazywać większą tendencję do zachowań antyspołecznych. Wniosek ten stanowi poparcie teorii Hansona (2002), zgodnie z którą usposobienie antyspołeczne i biologiczne czynności o charakterze seksualnym związane z początkiem pokwitania mogą być istotnym uwarunkowaniem rozpoczęcia WSD w grupie nastoletniej. Jak zaobserwowali Smallbone i in. (2013), antyspołeczne zachowanie nastolatków istotnie cechuje wprowadzanie w błąd i przymuszanie, w tym łamanie zasad i wykorzystywanie innych, a cechy te są również spójne z zachowaniem WSD. Stwierdzony w niniejszym badaniu wyższy wskaźnik dotyczący kontaktu z oboma systemami (wymiarem sprawiedliwości ds. nieletnich i systemem ochrony dzieci) w przypadku grupy nastoletniej również pozwala podkreślić, że kontakt z formalnym systemem stanowi potencjalny czynnik ryzyka wcześniejszego zwrócenia się ku poważnej przestępczości (Herz i in., 2010; Yang i in., 2017). Kwestię tę podnieśli Lussier i in. (2015), sugerując, że późniejsze rozpoczęcie zachowań przestępczych (tj. w dorosłości) może wiązać się z mniejszą stycznością z rówieśnikami o postawach antyspołecznych i mniejszą liczbą okazji do popełnienia przestępstwa w wieku nastoletnim.

W odniesieniu do czynników kontekstowych związanych z rozpoczęciem WSD dopuszczanie się przestępstwa względem znanych sprawcy ofiar, w otoczeniu domowym i względem ofiar płci żeńskiej stanowiły wspólne cechy przestępstwa we wszystkich trzech grupach wiekowych. Mimo tych wspólnych cech wydaje się, że we

wzorcach rozpoczęcia WSD mogą występować pewne subtelne różnice. Na przykład sprawcy z grupy PD zazwyczaj dopuszczali się WSD względem dzieci płci żeńskiej, z którymi mieli relację rodzinną, i odbywało się to w domu. Sprawcy z grupy nastoletniej natomiast, podobnie jak wykazano w badaniach Vizard i in. (2007) i Hacketta i in. (2013), dopuszczali się zazwyczaj WSD względem dzieci płci żeńskiej i w młodszym wieku, z którymi łączyły ich relacje rodzinne i pozarodzinne. Warty odnotowania wyjątkiem było w tych wnioskach to, że ok. jedna trzecia przestępstw popełnionych przez grupę WD miała miejsce poza środowiskiem domowym, a 28% z nich miało miejsce w miejscu publicznym. Sprawcy z grupy WD dopuszczali się ponadto WSD niemal równie często względem dzieci płci męskiej, jak i żeńskiej, nienależących do rodziny. Takie zachowania sugerują, że przestarzałe już powiedzenie „strzeż się nieznajomych” może mieć pewne uzasadnienie w przypadku grupy WD.

Zarówno w grupie WD, jak i w grupie PD deklarowano zły nastrój i umiarkowany wskaźnik używania substancji psychoaktywnych bezpośrednio przed dopuszczeniem się po raz pierwszy WSD. Ponad 50% sprawców z grupy nastoletniej deklaroowało natomiast motywację natury seksualnej i byli oni skłonniejsi do dopuszczania się kontaktów z penetracją, wzmacniając dynamiczne oddziaływania związane z tym etapem życia, w tym większym stężeniem testosteronu (Sizonenko, 1978). Neurologiczna niedojrzałość związana z impulsywnością i rozregulowaniem zachowań w połączeniu z historią zachowań antyspołecznych i łamiących zasady, a także istotne znaczenie ciekawości seksualnej mogą zatem sprawić, że nastoletni sprawca zacznie dopuszczać się WSD. Można zatem uznać, że takie bezpośrednie uwarunkowania ryzyka leżą u podstawy znaczników ryzyka, które potencjalnie oddziałują na siebie, i to one wyjaśniają zaobserwowane w niniejszym badaniu motywacje seksualne nastoletnich sprawców, nie zaś jako takie głęboko zakorzenione dewiacje seksualne (Smallbone i in., 2008).

Różnice między grupami wiekowymi stwierdzone na poziomie dwuzmiennym pod względem interakcji z dzieckiem przed dopuszczeniem się przestępstwa, strategii podporządkowania stosowanych w trakcie dopuszczania się WSD i po nim oraz oporu ze strony ofiar są spójne z odmianami uznanej dynamiki władzy między dziećmi, nastolatkami i dorosłymi (McKillop i in., 2018). Na przykład relacja między sprawcami z grupy PD i ich ofiarami pochodzącymi głównie z rodziny może wyjaśniać rodzaj interakcji poprzedzających dopuszczenie się WSD oraz to, że stosują oni strategię uwodzenia polegającą na okazywaniu miłości i uwagi, a stosowanie siły odnotowane w grupie nastoletniej i większe prawdopodobieństwo jawnego oporu ze strony ofiary mogą natomiast wynikać z mniejszej różnicy wieku i podobieństwa pod względem rozmiaru fizycznego. Jako nietypowy wyróżnia się wysoki odsetek

sprawców z grupy WD deklarujących, że przed dopuszczeniem się WSD przebywali z dzieckiem w łóżku i że stosowaną przez nich strategią podporządkowania było okazywanie miłości i uwagi, szczególnie biorąc pod uwagę wyższy odsetek ofiar spoza rodziny. Podobieństwo w stosowaniu strategii zapobiegania wyjawieniu po dopuszczeniu się WSD wśród sprawców z grup WD i PD stanowi prawdopodobnie odzwierciedlenie sytuacji bezbronności dzieci w sytuacjach przemocy i przekonanie sprawcy o tej bezbronności, co wskazuje, że nadużywanie siły i władzy jest potężnym narzędziem wymuszania podporządkowania (McKillop i in., 2018).

W większości przypadków rozpoczęcia zachowań przestępczych we wszystkich trzech grupach wiekowych dorośli opiekunowie byli obecni w pobliżu miejsca przestępstwa (np. w drugim pokoju lub w domu). Wynika z tego, że sama obecność innej osoby nie zawsze powstrzymała sprawców przed dopuszczeniem się takiego zachowania. Wniosek ten potwierdza aktualną wiedzę na temat opieki, wskazując na znaczenie „aktywnej” opieki i potrzebę, aby potencjalni opiekunowie wiedzieli, na co zwracać uwagę, jak interpretować zachowanie i jak interweniować, aby skutecznie zapobiegać przestępstwom (Cook i Reynald, 2016; Reynald, 2010).

Czy grupa wschodzących dorosłych wyróżnia się?

W odniesieniu do drugiego pytania badawczego wyniki regresji wielomianowej wskazują na pewne istotne rozróżnienia między grupą WD i pozostałymi dwiema grupami wiekowymi. Grupę WD odróżniało od grupy nastoletniej sześć czynników (np. wiek ofiary, nastrój, używanie substancji psychoaktywnych, strategię podporządkowania i obecność innych osób). Stanowi to prawdopodobnie odzwierciedlenie zmian rozwojowych w zakresie obowiązków, okoliczności i możliwości, które pojawiają się wraz z wkraczaniem w dorosłość, i które mogą w unikalny sposób wpływać na ryzyko dopuszczenia się WSD na każdym etapie życia.

Różnice w wieku dziecka, jakie stwierdzono między poszczególnymi grupami wiekowymi, mogą odzwierciedlać różnice rozwojowe i fizyczne między wschodzącymi dorosłymi oraz nastolatkami – np. nastolatkom łatwiej zapanować nad młodszymi dziećmi niż nad rówieśnikami w podobnym wieku. Brak różnic w relacji między sprawcą a dzieckiem może podkreślać podobieństwa między wschodzącymi dorosłymi a nastolatkami pod względem dostępu do dzieci. W tym wieku bardziej typowe może być np. budowanie relacji z dziećmi spoza rodziny (np. sąsiedzi, osoby na płatnych stanowiskach lub działające na zasadzie wolontariatu, przyjaciel rodziny), a w przypadku starszych dorosłych codzienne życie może zazwyczaj obracać się wokół dzieci z bliższej lub dalszej rodziny.

Podobnie jak w badaniu Hacketta i in. (2013) grupa nastoletnia była przy popełnianiu przestępstwa, w porównaniu z grupą WD, skłonniejsza do stosowania siły, grupa WD była zaś skłonniejsza do okazywania w tych okolicznościach miłości i uwagi. Stosowanie siły może wyjaśniać to, że między dziećmi a nastolatkami istnieje mniejsze zróżnicowanie pod względem władzy (McKillop i in., 2018). Obecność opiekunów była mniej typowa w przypadku grupy WD w porównaniu z grupą nastoletnią, co ponownie odzwierciedla różnice kontekstowe i kwestię obowiązków na tych etapach rozwojowych życia oraz większą kontrolę dorosłych nad przestrzenią domową (i innymi przestrzeniami) w porównaniu z nastolatkami.

Między grupami WD i PD występowały pewne oczywiste, niewyróżniające cechy (np. nastrój, przyjmowanie substancji i strategie podporządkowania) w analizach wielozmiennowych, które odróżniały grupę WD od grupy nastoletniej. Wnioski te wskazują, że takie dynamiczne warunki (tj. wrażliwość emocjonalna i stan odurzenia) w połączeniu z podatnością wynikającą z doświadczeń rozwojowych (np. przemoc seksualna lub krzywdzenie w dzieciństwie) i skłonnościami, mogą sprawić, że w dorosłości pojawią się motywacje do dopuszczania się WSD (Hanson i Bussiere, 1998; Marshall, 1996; McKillop i in., 2012; Wortley, 1998). Kwestia używania alkoholu przed dopuszczeniem się WSD podkreśla jedną z kluczowych różnic dotyczących ryzyka związanego z wiekiem, gdyż dorośli mają łatwiejszy dostęp do alkoholu niż osoby nastoletnie, co potencjalnie prowadzi do wyolbrzymienia tego skutku.

W modelu regresji wielomianowej kontakt z wymiarem sprawiedliwości ds. nieletnich i pozarodzinny charakter zachowań przestępczych, szczególnie względem chłopców, odróżniał jednak grupę WD od grupy PD. Wniosek ten wraz ze stwierdzonym w analizie dwuzmiennowej wysokim odsetkiem ofiar nieznanymi sprawcy i dopuszczaniem się przestępstwa w miejscach publicznych może wskazywać na większą skłonność do dewiacji w grupie WD. Obawy te wzmacniają dodatkowo okoliczności, w jakich dochodzi do zdarzeń (tj. w łóżku), lub stwarzanie możliwości przebywania z dzieckiem sam na sam (np. zabierając je na wycieczkę) oraz okazywanie miłości i uwagi, szczególnie w kontekście relacji pozarodzinnych. Niektóre ze znaczników w tej grupie (np. dziecko będące ofiarą jest płci męskiej, dzieci są spoza rodziny) wiąże się z prawdopodobieństwem dewiacyjnych zainteresowań seksualnych, co z kolei łączy się z wyższym ryzykiem ponownego dopuszczenia się przestępstwa (Hanson i Bussiere, 1998). Niektóre z czynników ryzyka leżących u podstaw WSD, związanych z grupami umiarkowanego do wysokiego ryzyka określonymi we wcześniejszym badaniu (Ennis i in., 2014), istotnie znalazły swoje odzwierciedlenie we wnioskach z niniejszego badania dotyczących grupy WD.

Takie wyróżniające cechy rodzą pytania, jak bardzo grupa WD różni się od pozostałych grup wiekowych, a także jak duże „zagrożenie” się z nią wiąże i czy wymaga to ponownej konceptualizacji ścieżek i kierunków sprawstwa dotyczących dopuszczania się WSD. Z pewnością ostatnie wnioski z badania Miccio-Fonseca (2020) wskazują, że osoby mieszczące się w zakresie wiekowym „wschodzącej dorosłości” wykazują cechy odróżniające je od młodszych nastolatków i istnieje w ich przypadku większe ryzyko niż u ich młodszych odpowiedników, że po rozpoczęciu zachowań przestępczych będą je kontynuować. Ta kwestia z kolei rodzi pytania o sposób, w jaki może to wpłynąć na bieżące działania zmierzające do zapobiegania takim zachowaniom i reagowania na nie.

Co to oznacza w kontekście profilaktyki?

Wnioski z niniejszego badania wpływają na kwestię profilaktyki w trojaki sposób. Po pierwsze, spójne wnioski łączące negatywne doświadczenia z dzieciństwa i późniejsze angażowanie się w karalne działania przestępcze (w tym o charakterze seksualnym) sprawiają, że istnieje jeszcze większa potrzeba skoncentrowania działań na profilaktyce rozwojowej i wczesnym reagowaniu. W piśmiennictwie dobrze udokumentowano przejście między kontaktem z wymiarem sprawiedliwości ds. nieletnich i kontaktem z systemem ochrony dzieci, a obawy związane z kontaktem z oboma systemami wciąż wywołują dyskusje dotyczące podatności sprawiającej, że dana osoba będzie stale dopuszczać się przestępstw w ciągu całego życia (Stewart i in., 2002). Zainwestowanie w programy wczesnej interwencji i programy rodzinne skierowane do młodych osób zagrożonych takim wpływem może pomóc w budowaniu odporności przeciwko późniejszemu dopuszczaniu się zachowań przemocowych oraz ograniczyć ryzyko związane z kontaktami z rówieśnikami będącymi młodocianymi sprawcami przestępstw, które mogą zaistnieć w rezultacie odłączenia od rodziny i również powodować takie zachowania. Może to stanowić punkt przejściowy, w którym warto zastosować wczesną interwencję, aby ograniczyć ryzyko związane z dopuszczaniem się WSD na tym etapie życia.

Po drugie, na każdym z etapów życia mogą występować pewne wyjątkowe wzorce powiązane z dopuszczaniem się WSD, które dają podstawy do przyjęcia bardziej zniuansowanych i dostosowanych podejść do profilaktyki zajmujących się ryzykiem kontekstowym związanym z tymi etapami życia, służących zapobieganiu rozpoczynania WSD. Wzorce, które się wyłoniły, pasują do określonych obowiązków, kontekstów i rutyny definiujących każdy z etapów życia. Chociaż wiele z tych obowiązków doprowadziłoby w zwykłych okolicznościach do zaprzestania zachowań

przestępczych u osób z historią takich zachowań, sytuacje takie mogą wywoływać zachowanie WSD w przypadku osób cechujących się predyspozycjami do bycia podatnym na takie zachowania. Ponownie pojawia się tu wzmocniona potrzeba konceptualizacji działań profilaktycznych, nie tylko z indywidualnej perspektywy, lecz również poprzez oddziaływanie na czynniki zewnętrzne względem danej osoby, które są powiązane ze wspomnianą podatnością (Mischel, 1979).

Domowe otoczenie i znajomość między ofiarą a sprawcą stanowiły wspólne cechy takich zdarzeń we wszystkich grupach, co podkreśla wysokie ryzyko takich okoliczności. Interesujący jest jednak większy odsetek przestępstw popełnianych przez grupę WD w miejscach publicznych i względem obcych osób. Należy edukować społeczeństwo na temat wyjątkowego ryzyka sytuacyjnego związanego z każdym etapem rozwojowym. Szczególnie w odniesieniu do grupy WD uporczywe oferty „utulenia dzieci do snu” lub zabrania ich na dwór mogą wskazywać na niepokojące zachowanie, jeżeli pochodzą od osób, które nie mają z dzieckiem bezpośredniej relacji rodzicielskiej lub nie pełnią roli jego opiekuna.

Po trzecie, w odniesieniu do profilaktyki trzeciorzędowej wydaje się, że między grupą WD a grupą PD istnieją pewne podobieństwa w motywacjach dopuszczania się WSD, szczególnie w odniesieniu do nastroju wywołującego zachowanie, a także uwodzenia i zachowań służących podporządkowaniu dziecka. Rodzi to pytania co do tego, czy dostępne obecnie programy leczenia sprawców przemocy seksualnej dostępne w zakładach karnych dla dorosłych są odpowiednie oraz jakie są potencjalne korzyści płynące ze stosowania tych programów. Wcześniej wyrażano obawy, czy tradycyjna polityka dotycząca wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych i interwencje w ramach tego systemu skierowane do nastolatków są odpowiednie pod względem rozwojowym, jako że opierają się one na etiologii i wzorcach przestępczych dotyczących dorosłych i nie uwzględniają możliwych różnic rozwojowych (w tym neurologicznych, poznawczych i związanych z dojrzewaniem) lub kontekstowych ograniczeń i możliwości, jakie występują w życiu nastolatków i dorosłych (Chaffin i Bonner, 1998; Chaffin, 2006; Chaffin i in., 2002; Letourneau i Miner, 2005). Vizard i in. (2007) zalecają prowadzenie oceny ryzyka osadzonego w ramach „cyklu życia”, aby określić odpowiednie interwencje i plany zarządzania sprawami. Wnioski z niniejszego badania wskazują, że istniejące programy dla dorosłych mogą być odpowiednie, aby zniwelować ryzyko kryminogennego oddziaływania i zaspokoić potrzeby grupy wschodzących dorosłych (lub młodocianych sprawców przestępstw). Uwzględniając powyższe wnioski, niektóre znaczniki dotyczące grupy WD wskazują, że może ona w rzeczywistości stanowić grupę wyższego ryzyka w porównaniu z pozostałymi grupami, i należy tę kwestię zbadać bardziej szczegółowo, aby potwierdzić ją, korzystając z pomiarów dotyczących

recydywy. Aktualne działania, szczególnie w kontekście zakładów karnych, powinny zatem szczególnie uwzględnić „młodocianych sprawców przestępstw” w kontekście zarówno zarządzania, jak i opracowywania programów.

Ograniczenia

W niniejszym badaniu na potrzeby analizy wykorzystano dane wtórne oparte na własnych deklaracjach (choć zweryfikowanych w oficjalnych rejestrach), dane retrospektywne i pochodzące od kohort sprawców. Ponieważ przestępstwa te nie są jednak ujawniane i charakteryzują się niskim poziomem zgłaszania, trudno jest potwierdzić informacje dotyczące początku dopuszczania się WSD, korzystając z innych, rzetelniejszych środków. Okoliczności, w których gromadzono zbiory danych, różniły się nieco między kohortami dorosłych i nastolatków. W momencie gromadzenia danych większość nastoletnich sprawców żyła w społeczeństwie, a dorośli znajdowali się w areszcie; prawdopodobnie jest to „produkt uboczny” sposobu postępowania z osobami nastoletnimi i dorosłymi w australijskim systemie wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych. Przedstawione tu wnioski opierają się na danych dotyczących wykrytych sprawców, nie jest zatem znany zakres, w jakim można je uogólniać w stosunku do sprawców, których jeszcze nie wykryto.

Niniejsze badanie było ponadto badaniem przekrojowym, trudno jest zatem określić przyczynowość w trzech grupach wiekowych. Badanie podłużne pomogłoby w nakreśleniu czynników przyczynowych dopuszczania się WSD na poszczególnych etapach życia, a także w zbadaniu trwałości zachowań przestępczych w grupie WD w dłuższej perspektywie i kierujących nimi wzorców, w tym różnic między sprawcami, którzy dopuszczają się WSD raz, a sprawcami, którzy dopuszczają się go wielokrotnie. Na skutek podzielenia grupy dorosłych na pomniejsze próby WD i PD powstała grupa WD, która była znacznie mniejsza od próby PD i próby osób nastoletnich. Większa próba zwiększy moc analizy statystycznej, umożliwiając wykrycie innych potencjalnych różnic między grupami wiekowymi. Niewielkie ilości brakujących danych w przypadku każdej ze zmiennych będących przedmiotem zainteresowania sprawiły ponadto, że ograniczono próbę na potrzeby analizy wielozmiennej; niektóre zmienne wyłączone również, aby uniknąć dalszego zmniejszenia próby i naruszenia założeń statystycznych. Mogło to spowodować pewne ograniczenia w interpretacji wniosków. Autorki i autorzy badania przyznają, że zastosowali wielokrotne testy, nie dostosowując przy tym progów. W tym względzie wnioski z niniejszego badania najlepiej traktować jako punkt wyjściowy, z którego należy dalej badać ryzyko związane z rozpoczęciem dopuszczania się WSD w ciągu całego życia.

Kierunki na przyszłość

W niniejszym badaniu wykazano znaczenie badania czynników związanych z dopuszczaniem się WSD w okresie wschodzącej dorosłości. Między trzema grupami rozpoczęcia WSD występowały podobieństwa i różnice, były one jednak inne, niż w przypadku oryginalnych kohort obejmujących nastolatków i osoby dorosłe w badaniu McKillop i in. (2018). Szczegółowsze porównanie czynników rozwojowych i kontekstowych w grupie PD i grupie nastoletniej może dostarczyć dokładniejszych informacji na potrzeby opracowania strategii profilaktyki pierwszo-, drugo- i trzeciorzędowej, które można wdrożyć na każdym z tych punktów przejściowych. W analizie tej można by dążyć do dokładniejszego określenia indywidualnych i kontekstowych czynników ochronnych, które opóźniły rozpoczęcie dopuszczania się WSD w grupie PD aż do wieku po 35 r.ż., aby stwierdzić, czy wspomniane czynniki ochronne można osadzić w ekologii społecznej kohort grupy WD i grupy nastoletniej.

Wnioski z niniejszego badania przyczyniają się ponadto do rozwijania konceptualizacji dopuszczania się WSD i rozszerzenia obecnych wyjaśnień teoretycznych dotyczących początku WSD. Autorki i autorzy zachęcają do kontynuowania dyskusji na ten temat i prowadzenia w tym względzie badań empirycznych, aby bardziej szczegółowo nakreślić czynniki, które przyczyniają się do dopuszczania się WSD, jak również czynniki, które mogą zapewnić ochronę przed rozpoczynaniem takich zachowań. Dzięki zrozumieniu tych czynników możliwe będzie następnie wdrożenie strategii w zakresie profilaktyki koncentrujących się przede wszystkim na zapobieganiu takim zdarzeniom, a także na zapewnianiu, aby w przypadku pojawienia się takich zdarzeń dostępne były najodpowiedniejsze sposoby postępowania, aby ograniczyć zakres i oddziaływanie takich przestępstw w przyszłości.

E-mail autorki: nmckillo@usc.edu.au (Nadine McKillop).

Przedruk za zgodą wydawcy, tłumaczenie redakcyjne, niekonsultowane z wydawcą.

Artykuł pierwotnie ukazał się w: *Child Abuse & Neglect*, 107, 104630. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2020.104630>

© 2020 Elsevier Ltd. Wszystkie prawa zastrzeżone.

Tłumaczenie: Joanna Gajewska.

Bibliografia

- Acock, A., Stavig, G. (1979). A measure of association for nonparametric statistics. *Social Forces*, 57(4), 1381–1386. <https://doi.org/10.2307/2577276>
- Allen, P., Bennett, K. (2010). *PASW statistics by SPSS: A practical guide – version 18.0*. Cengage Learning Australia Pty Ltd.
- Arnett, J. J. (2000). Emerging adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. *The American Psychologist*, 55(5), 469–480. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.5.469>
- Arnett, J. J. (2014). Presidential address: The emergence of emerging adulthood: A personal history. *Emerging Adulthood*, 2(3), 155–162. <https://doi.org/10.1177/2167696814541096>
- Australian Bureau of Statistics (2018). *Recorded Crime – Offenders, 2016-2017 (nr 4519.0)*. <https://www.abs.gov.au/statistics/people/crime-and-justice/recorded-crime-offenders/latest-release>
- Burk, L. R., Burkhart, B. R. (2003). Disorganized attachment as a diathesis for sexual deviance: Developmental experience and the motivation for sexual offending. *Aggression and Violent Behavior*, 8, 487–511. [https://doi.org/10.1016/S1359-1789\(02\)00076-9](https://doi.org/10.1016/S1359-1789(02)00076-9)
- Burton, D. L., Meezan, W. (2004). Revisiting recent research on social learning theory as an etiological proposition for sexually abusive male adolescents. *Journal of Evidence-Based Social Work*, 1(1), 41–80. https://doi.org/10.1300/J394v01n01_04
- Caldwell, M. F. (2002). What we do not know about juvenile sexual re-offense risk. *Child Maltreatment*, 7(4), 291–302. <https://doi.org/10.1177/107755902237260>
- Caldwell, M. F. (2010). Study characteristics and recidivism base rates in juvenile sex offender recidivism. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 54(2), 197–212. <https://doi.org/10.1177/0306624X08330016>
- Carpentier, J., Proulx, J. (2011). Correlates of recidivism among adolescents who have sexually offended. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 23, 434–455. <https://doi.org/10.1177/1079063211409950>
- Carpentier, J., Leclerc, B., Proulx, J. (2011). Juvenile sexual offenders: Correlates of onset, variety and desistance of criminal behaviour. *Criminal Justice and Behavior*, 38(8), 854–873. <https://doi.org/10.1177/0093854811407730>
- Cashmore, J., Shackel, R. (2013). The long-term effects of child sexual abuse. *Australian Institute of Family Studies*, 11, 1-29. <https://aifs.gov.au/cfca/sites/default/files/cfca/pubs/papers/a143161/cfca11.pdf>

- Chaffin, M. (2006). Can we develop evidence-based practice with adolescent sex offenders? W: R. E. Longo, D. S. Prescott (red.), *Current perspectives: Working with sexually aggressive youth and youth with sexual behavior problems* (s. 119–141). NEARI Press.
- Chaffin, M., Bonner, B. (1998). Don't shoot, we're your children: Have we gone too far in our response to adolescent sexual abusers and children with sexual behavior problems? *Child Maltreatment*, 3, 314–316. <https://doi.org/10.1177/1077559598003004003>
- Chaffin, M., Letourneau, E., Silovsky, J. F. (2002). Adults, adolescents, and children who sexually abuse children: A developmental perspective. W: J. E. B. Myers, L. Berliner, J. Briere, C. T. Hendrix, C. Jenny, T. A. Reid (red.), *The APSAC Handbook on Child Maltreatment* (s. 205–232). Sage Publications Inc.
- Cook, A., Reynald, D. (2016). Guardianship against sexual offenses: Exploring the role of gender in intervention. *International Criminal Justice Review*, 26(2), 98–114. <https://doi.org/10.1177/1057567716639094>
- Cote, J. E. (2014). The dangerous myth of emerging adulthood: An evidence-based critique of a flawed developmental theory. *Applied Developmental Science*, 18(4), 177–188. <https://doi.org/10.1080/10888691.2014.954451>
- Dowling, C. (2016). *An empirical examination of an offender x situation interaction typology of male adolescent sexual offending (Unpublished doctoral dissertation)*. Griffith University.
- Ennis, L., Buro, K., Jung, S. (2014). Identifying male sexual offender subtypes using cluster analysis and the STATIC-2002R. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 28(5), 403–426. <https://doi.org/10.1177/1079063214527481>
- Farrington, D. P. (1986). Age and crime. *Crime and Justice*, 7(1986), 189–250. <https://doi.org/10.1086/449114>
- Field, A. (2014). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics* (wyd. 4.). Sage Publications Ltd.
- Finkelhor, D., Ormrod, R., Chaffin, M. (2009). *Juveniles who commit sex offenses against minors*. Juvenile Justice Bulletin. U.S. Department of Justice. <https://www.ojp.gov/pdffiles1/ojjdp/227763.pdf>
- Fitch, C. E. (2018). Case note, emerging adulthood and the criminal justice system: #Brainnotfullycooked #Can'tadultyet #Yolo, 58 Santa Clara law. *Review*, 58(4), 325–343. <https://digitalcommons.law.scu.edu/lawreview/vol58/iss2/4>
- Fougere, A., Thomas, S., Daffern, M. (2013). A study of the multiple and complex needs of Australian young adult offenders. *Australian Psychologist*, 48(3), 188–195. <https://doi.org/10.1111/j.1742-9544.2012.00083.x>

- Funahashi, S., Andreau, J. M. (2013). Prefrontal cortex and neural mechanisms of executive function. *Journal of Physiology-Paris*, 107(6), 471–482. <https://doi.org/10.1016/j.jphysparis.2013.05.001>
- Gogtay, N., Giedd, J. N., Lusk, L., Hayashi, K. M., Greenstein, D., Vaituzis, A. C., [...] Thompson, P. M. (2004). Dynamic mapping of human cortical development during childhood through early adulthood. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*, 101(21), 8174–8179. <https://doi.org/10.1073/pnas.0402680101>
- Hackett, S., Masson, H., Balfe, M., Phillips, J. (2013). Individual, family and abuse characteristics of 700 British child and adolescent sexual abusers. *Child Abuse Review*, 22, 232–245. <https://doi.org/10.1002/car.2246>
- Hanson, R. K. (2002). Recidivism and age: Follow-up data from 4,673 sexual offenders. *Journal of Interpersonal Violence*, 17(10), 1046–1062. <https://doi.org/10.1177/08862605-0201710-02>
- Hanson, R. K., Bussiere, M. T. (1998). Predicting relapse: A meta-analysis of sexual offender recidivism studies. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 66(2), 348–362. <https://doi.org/10.1037//0022-006x.66.2.348>
- Harris, P. M. (2011). The first-time adult-onset offender: Findings from a community corrections cohort. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 55(6), 949–981. <https://doi.org/10.1177/0306624x10372110>
- Herz, D. C., Ryan, J. P., Bilchik, S. (2010). Challenges facing crossover youth: An examination of juvenile-justice decision making and recidivism. *Family Court Review*, 48(2), 305–321. <https://doi.org/10.1111/j.1744-1617.2010.01312.x>
- Hooven, C., Snedker, K. A., Thompson, E. A. (2012). Suicide risk at young adulthood: Continuities and discontinuities from adolescence. *Youth & Society*, 44(4), 524–547. <https://doi.org/10.1177/0044118X11407526>
- Howell, J. C., Feld, B. C., Mears, D. P., Farrington, D. P., Loeber, R., Petechuk, D. (2013). *Bulletin 5: Young offenders and an effective response in the juvenile and adult justice systems: What happens, what should happen, and what we need to know*. <https://www.ncjrs.gov/pdffiles1/nij/grants/242935.pdf>
- Hunter, J. A., Becker, J. V. (1994). The role of deviant sexual arousal in juvenile sexual offending: Etiology, evaluation, and treatment. *Criminal Justice and Behavior*, 21(1), 132–149. <https://doi.org/10.1177/0093854894021001009>
- Irish, L., Kobayashi, I., Delahanty, D. L. (2010). Long-term physical health consequences of childhood sexual abuse: A meta-analytic review. *Journal of Pediatric Psychology*, 35(5), 450–461. <https://doi.org/10.1093/jpepsy/jsp118>

- Jespersen, A. F., Lalumiere, M. L., Seto, M. (2009). Sexual abuse history among adult sex offenders and non-sex offenders: A meta-analysis. *Child Abuse & Neglect*, 33(3), 179–192. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2008.07.004>
- Kahn, T. J., Chambers, H. (1991). Assessing re-offense risk with juvenile sexual offenders. *Child Welfare*, 70(3), 333–346.
- Kaufman, K. L., Orts, K., Holmberg, J., McCrady, F., Daleiden, E., Hilliker, D., Cravens, S. (1996). Contrasting adult and adolescent sexual offenders' modus operandi: A developmental process? *15th Annual Research and Treatment Conference of the Association for the Treatment of Sexual Abusers*. Chicago, Stany Zjednoczone.
- Letourneau, E. J., Miner, M. H. (2005). Juvenile sex offenders: A case against the legal and clinical status quo. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 1(7), 293–312. <https://doi.org/10.1007/s11194-005-5059-y>
- Letourneau, E. J., Brown, D. S., Fang, X., Hassan, A., Mercy, J. A. (2018). The economic burden of child sexual abuse in the United States. *Child Abuse and Neglect*, 79, 413–422. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2018.02.020>
- Letourneau, E. J., Schaeffer, C. M., Bradshaw, C. P., Feder, K. A. (2017). Preventing the onset of child sexual abuse by targeting young adolescents with universal prevention programming. *Child Maltreatment*, 22, 100–111. <https://doi.org/10.1177/1077559517692439>
- Levenson, J. S., Willis, G. M., Prescott, D. S. (2016). Adverse childhood experiences in the lives of male sex offenders: Implications for trauma-informed care. *Sexual Abuse*, 28(4), 340–359. <https://doi.org/10.1177/1079063214535819>
- Loeber, R., Farrington, D. P. (2014). Age-crime curve. *Encyclopedia of Criminology and Criminal Justice*, 12–18. https://doi.org/10.1007/978-1-4614-5690-2_474
- Lussier, P., Blokland, A. (2014). The adolescence-adulthood transition and Robins's continuity paradox: Criminal career patterns of juvenile and adult sex offenders in a prospective longitudinal birth cohort study. *Journal of Criminal Justice*, 42(2), 153–163. <https://doi.org/10.1016/j.jcrimjus.2013.07.004>
- Lussier, P., Blokland, A., Mathesius, J., Pardini, D., Loeber, R. (2015). The childhood risk factors of adolescence-onset and adult-onset of sex offending: Evidence from a prospective longitudinal study. W: P. Lussier, A. Blokland (red.), *Sex Offenders: A Criminal Careers Approach* (s. 93–128). <https://doi.org/10.1002/9781118314630.ch5>
- Marshall, W. L. (1996). Assessment, treatment and theorizing about sex offenders: Developments during the past twenty years and future directions. *Criminal Justice and Behavior*, 23(1), 162–199. <https://doi.org/10.1177/0093854896023001011>

- Marshall, W. L., Barbaree, H. E. (1990). An integrated theory of the etiology of sexual offending. W: W. L. Marshall, D. R. Laws, H. E. Barbaree (red.), *Handbook of Sexual Assault. Applied Clinical Psychology*. Springer.
- Marshall, W. L., Marshall, L. E. (2010). Attachment and intimacy in sexual offenders: An update. *Sexual & Relationship Therapy*, 25(1), 86–90. <https://doi.org/10.1080/14681991003589568>
- McCann, K., Lussier, P. (2008). Antisociality, sexual deviance, and sexual reoffending in juvenile sex offenders: A meta-analytic investigation. *Youth Violence and Juvenile Justice*, 6(4), 363–385. <https://doi.org/10.1177/1541204008320260>
- McCloskey, K., Raphael, D. (2005). Adult perpetrator gender asymmetries in child sexual assault victim selection: Results from the 2000 National Incident-Based Reporting system. *Journal of Child Sexual Abuse*, 14(4), 1–24. https://doi.org/10.1300/j070v14n04_01
- McCuish, E. C., Lussier, P. (2018). A developmental life course viewpoint on juvenile sex offending. *Sexual Offending*, 181–203. <https://doi.org/10.4324/9781315522692-10>
- McKillop, N., Smallbone, S., Wortley, R., Andjic, I. (2012). Offenders' attachment and sexual abuse onset: A test of theoretical propositions. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 24(6), 591–610. <https://doi.org/10.1177/1079063212445571>
- McKillop, N., Smallbone, S., Rayment-McHugh, S. (2014). A comparison of individual, situational and ecological factors associated with adolescence-onset and adult-onset sexual offences against children Australian Institute of Criminology Research Grant (CRG 30/13-14).
- McKillop, N., Brown, S., Smallbone, S., Pritchard, K. (2015). Similarities and differences in adolescence-onset versus adulthood-onset sexual abuse incidents. *Child Abuse and Neglect*, 46, 37–46. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2015.02.014>
- McKillop, N., Rayment-McHugh, S., Smallbone, S., Bromham, Z. (2018). Understanding and preventing the onset of child sexual abuse in adolescence and adulthood. *Trends and Issues in Crime and Criminal Justice*, 554, 1–19.
- Miccio-Fonseca, L. C. (2020). Emerging adults who are sexually abusive: MEGA's investigative findings. *Abuse: An International Impact Journal*, 1(1), 59–76. <https://doi.org/10.37576/abuse.2020.005>
- Miranda, A. O., Corcoran, C. L. (2000). Comparison of perpetration characteristics between male juvenile and adult sexual offenders: Preliminary results. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 12(3), 179–188. <https://doi.org/10.1023/A:1009582025086>

- Mischel, W. (1979). On the interface of cognition and personality: Beyond the person – Situation debate. *The American Psychologist*, 34(9), 740–754. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.34.9.740>
- Paolucci, E. O., Genius, M. L., Violato, C. (2010). A meta-analysis of the published research on the effects of child sexual abuse. *The Journal of Psychology*, 135(1), 17–36. <https://doi.org/10.1080/00223980109603677>
- Parks, G. A., Bard, D. E. (2006). Risk factors for adolescent sex offender recidivism: Evaluation of predictive factors and comparison of three groups based upon victim type. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 18(4), 319–342. <https://doi.org/10.1007/s11194-006-9028-x>
- Pereda, N., Guilera, G., Forns, M., Gomez-Benito, J. (2009). The prevalence of child sexual abuse in community and student samples: A meta-analysis. *Clinical Psychology Review*, 29(4), 328–338. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2009.02.007>
- Perneger, T. V. (1998). What's wrong with Bonferroni adjustments. *British Medical Journal*, 316, 1236–1238.
- Peter, T. (2009). Exploring taboos: Comparing male- and female-perpetrated child sexual abuse. *Journal of Interpersonal Violence*, 24(7), 1111–1128.
- Pink, B. (2011). 1234.0 Australian and New Zealand standard offence classification (ANZSOC). Australian Bureau of Statistics. [https://www.ausstats.abs.gov.au/ausstats/subscriber.nsf/0/5CE97E870F7A29EDCA2578A200143125/\\$File/12340_2011.pdf](https://www.ausstats.abs.gov.au/ausstats/subscriber.nsf/0/5CE97E870F7A29EDCA2578A200143125/$File/12340_2011.pdf)
- Pujol, J., Vendrell, P., Junque, C., Marti-Vilalta, J. L., Capdevila, A. (1993). When does human brain development end? Evidence of corpus callosum growth up to adulthood. *Annals of Neurology*, 34(1), 71–75. <https://doi.org/10.1002/ana.410340113>
- Reitzel, L. R., Carbonell, J. L. (2006). The effectiveness of sexual offender treatment for juveniles as measured by recidivism: A meta-analysis. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 18, 401–421. <https://doi.org/10.1177/107906320601800407>
- Reynald, D. M. (2010). Guardians on guardianship: Factors affecting the willingness to supervise, the ability to detect potential offenders, and the willingness to intervene. *The Journal of Research in Crime and Delinquency*, 47(3), 358–390. <https://doi.org/10.1177/0022427810365904>
- Rothman, K. J. (1990). No adjustments are needed for multiple comparisons. *Epidemiology*, 1, 43–46.
- Sampson, R. J., Laub, H. (1990). Crime and deviance over the life course: The salience of adult social bonds. *American Sociological Review*, 55, 609–627.

- Sapouna, M. (2015). Adult-onset offending: A neglected reality? Findings from a contemporary British general population cohort. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 1–17. <https://doi.org/10.1177/0306624X15622429>
- Senserrick, T., Whelan, M. (2003). *Graduated driver licensing: Effectiveness of systems & individual components* Report #209. Monash University Accident Research Centre. https://www.monash.edu/__data/assets/pdf_file/0007/216835/Graduated-driver-licensing-effectiveness-of-systems-and-individual-components.pdf.
- Seto, M. C., Lalumiere, M. L. (2010). What is so special about male adolescent sexual offending? A review and test of explanations through meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 136(4), 526–575. <https://doi.org/10.1037/a0019700>
- Simons, D. A., Wurtele, S. K., Durham, R. L. (2008). Developmental experiences of child sexual abusers and rapists. *Child Abuse & Neglect*, 32, 549–560. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2007.03.027>
- Sizonenko, P. C. (1978). Endocrinology in preadolescents and adolescents: Hormonal changes during normal puberty. *American Journal of Diseases of Childhood*, 132(7), 704–712.
- Smallbone, S., Cale, J. (2015). An integrated life course developmental theory of sexual offending. W: A. Blockland, P. Lussier (red.), *Sex Offenders: A Criminal Careers Approach* (s. 43–69). <https://doi.org/10.1002/9781118314630>
- Smallbone, S. W., Wortley, R. (2001). *Child sexual abuse: Offender characteristics and modus operandi. Trends & issues in crime and criminal justice*. Australian Institute of Criminology.
- Smallbone, S. W., Marshall, W. L., Wortley, R. (2008). Explaining child sexual abuse: A new integrated theory. W: S. W. Smallbone, W. L. Marshall, R. Wortley (red.), *Preventing Child Sexual Abuse: Evidence, Policy and Practice* (s. 21–45). Willan Press.
- Smallbone, S. W., Rayment-McHugh, S., Smith, D. (2013). Youth sexual offending: Context, good-enough lives, and engaging with a wider prevention agenda. *International Journal of Behavioral and Consultation Therapy*, 8(3-4), 49–54. <http://dx.doi.org/10.1037/h0100983>
- Stewart, A., Dennison, S., Waterson, E. (2002). *Pathways from child maltreatment to juvenile offending. Trends and issues in crime and criminal justice No. 241*. Australian Institute of Criminology.
- Stoltenborgh, M., van IJzendoorn, M. H., Euser, E. M., Bakermans-Kranenburg, M. J. (2011). A global perspective on child sexual abuse: Meta-analysis of

- prevalence around the world. *Child Maltreatment*, 16(2), 79–101. <https://doi.org/10.1177/1077559511403920>
- Swanson, J. A. (2016). Trends in literature about emerging adulthood: Review of Empirical Studies. *Emerging Adulthood*, 4(6), 391–402. <https://doi.org/10.1177/2167696816630468>
- Thigpen, M. L., Beauclair, T. J., Innes, C., Halley, D. (2011). *You're an adult now: Youth in adult criminal justice systems*. Retrieved from: U.S., Department of Justice National Institute of Corrections <http://biblioteca.cejamerica.org/handle/2015/5434>
- Vink, M., Derks, J. M., Hoogendam, J. M., Hillegers, M., Kahn, R. S. (2014). Functional differences in emotion processing during adolescence and early adulthood. *NeuroImage*, 91, 70–76. <https://doi.org/10.1016/j.neuroimage.2014.01.035>
- Vizard, E. (2013). Practitioner review: The victims and juvenile perpetrators of child sexual abuse – Assessment and intervention. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 54(5), 503–515. <https://doi.org/10.1111/jcpp.12047>
- Vizard, E. (2006). Sexually abusive behaviour by children and adolescents. *Child and Adolescent Mental Health*, 11(1), 2–8. <https://doi.org/10.1111/j.1475-3588.2005.00375.x>
- Vizard, E. (2007). Adolescent sexual offenders. *Psychiatry*, 6(10), 433–437. <https://doi.org/10.1016/j.mppsy.2007.08.001>
- Vizard, E., Hickey, N., McCrory, E. (2007). Developmental trajectories associated with juvenile sexually abusive behaviour and emerging severe personality disorder in children: 3-year study. *The British Journal of Psychiatry*, 190(suppl. 49), 22–32. <https://doi.org/10.1192/bjp.190.5.s27>
- Walker, H. E., Freud, J. S., Ellis, R. A., Fraine, S. M., Wilson, L. C. (2017). The prevalence of sexual revictimization: A meta-analytic review. *Trauma, Violence & Abuse*, 20(1), 67–80. <https://doi.org/10.1177/1524838017692364>
- Ward, T., Beech, A. (2006). An integrated theory of sexual offending. *Aggression and Violent Behavior*, 11, 44–63. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2005.05.002>
- Wikstrom, P. H. (2007). In search of causes and explanation of crime. W: R. D. King, E. Wincup (red.), *Doing Research on Crime and Justice* (s. 117–140). Oxford University Press.
- Wood, D., Crapnell, T., Lau, L., Bennett, A., Lotstein, D., Ferris, M., Kuo, A. (2018). Emerging adulthood as a critical stage in the life course. W: N. Halfon, C. B. Forrest, R. M. Lerner, E. M. Faustman (red.), *Handbook of Life Course Health Development* (s. 123–144). Springer Open. <https://doi.org/10.1007/978-3-319-47143-3>

- World Health Organisation. (2014). *Global status report on violence prevention*. https://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/status_report/2014/en/.
- World Health Organisation. (2017). *Responding to children and adolescents who have been sexually abused: WHO clinical guidelines*. <http://www.who.int/reproductivehealth/publications/violence/clinical-response-csa/en/>
- Worling, J. R., Curwen, T. (2000). Adolescent sexual offender recidivism: Success of specialised treatment and implications for risk predictions. *Child Abuse and Neglect*, 24, 965–982. [https://doi.org/10.1016/s0145-2134\(00\)00147-2](https://doi.org/10.1016/s0145-2134(00)00147-2)
- Wortley, R. (1998). A two-stage model of situational crime prevention. *Studies on Crime and Crime Prevention*, 7, 173–188. <http://discovery.ucl.ac.uk/1301891/1301891/1301891.pdf>
- Yang, J., McCuish, E. C., Corrado, R. R. (2017). Foster care beyond placement: Offending outcomes in emerging adulthood. *Journal of Criminal Justice*, 53, 46–54. <https://doi.org/10.1016/j.jcrimjus.2017.08.009>
- Zara, G., Farrington, D. P. (2010). A longitudinal analysis of early risk factors for adult onset offending: What predicts a delayed criminal career? *Criminal Behavior and Mental Health*, 20, 257–273. <https://doi.org/10.1002/cbm.763>
- Zimring, F. E. (2004). *An American Tragedy: Legal Responses to Adolescent Sexual Offending*. University of Chicago Press.

Comparing the onset of child sexual abuse perpetration from adolescence into adulthood: Are there unique risks, and what does this mean for prevention?

Background: *There are no known studies that have directly compared factors associated with the onset of child sexual abuse (CSA) perpetration during emerging adulthood, with CSA perpetration in other life-stages.*

Objective: *This study investigated common and distinct factors associated with the onset of CSA perpetration (i.e., age at first child sexual offense) across the life course to inform, and tailor, current prevention efforts.*

Participants and setting: *The sample comprised 354 males, from custodial and community corrections, and sentenced for sexual offenses against children.*

Methods: *Using self-report and official data, the sample was stratified into three age groups: adolescence (n = 214; 10–17 years), emerging adulthood (n=39; 18–25 years) and later adulthood (n=101; 26+ years). Bivariate analyses were conducted to compare developmental and contextual factors associated with CSA perpetration. A multinomial logistic regression was then performed to examine distinct risk factors for CSA-onset in emerging adulthood, compared to the other onset age groups.*

Results: *Bivariate analyses identified similarities and differences among the groups. The multinomial regression identified several factors distinguishing the emerging-adulthood group from the adolescence and later-adulthood onset groups. The combined results point to some notable differences in the emerging-adulthood group, including the disproportionate number of offenses perpetrated against male children, strangers, and in public.*

Conclusions: *Implications for existing prevention and rehabilitation strategies are discussed in light of these findings, especially the need for a developmental lens to prevention and intervention efforts. Research to further delineate risks unique to onset of CSA in emerging adulthood is also warranted.*

KEYWORDS

CHILD MALTREATMENT, EMERGING ADULTHOOD, AGE AT FIRST OFFENSE, PREVENTION, SEXUAL OFFENDING, DEVELOPMENTAL LIFE-COURSE

Cytowanie:

McKillop, N., Rayment-McHugh, S., Bojack, R. (2023). Porównanie kwestii początku dopuszczania się wykorzystywania seksualnego dzieci od wieku nastoletniego po dorosłość – czy istnieją unikalne czynniki ryzyka i co to oznacza w kontekście profilaktyki? *Dziecko Krzywdzone. Teoria, badania, praktyka*, 22(3), 64–168.

Artykuł jest dostępny na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa–Użycie niekomercyjne–Bez utworów zależnych 3.0 Polska.

Sfinansowano ze środków Funduszu Sprawiedliwości, którego dysponentem jest Minister Sprawiedliwości